

Лажна солидарност
Европски игри со граници

Месијански комплекси
Спасителот од Муртино пак во форма

„Единство“ за нова поделба меѓу Албанците
Мала Речица ќе си го зачисти дворот

Република

бр. 160, година IV ■ петок, 25 септември 2015 година ■ цена: 50 денари

ЕКОНОМСКИТЕ ЗОНИ СО ИЗВОЗ ПОВИСОК ОД МИЛИЈАРДА ЕВРА

Изборна дебата во САД

Лаги, извртувања
и Доналд Трамп

Жртва наместо ловец

Обвинителка со
специјални проблеми

republika.mk

Не чекај весџи
за да видиш шџо се случува
ИНТЕРНЕТ ТВ

Република
www.republika.mk

ВОВЕД

Опасни игри со граници

6

НАСТАН НА НЕДЕЛАТА

Мала Речица го прочистува дворот

7

ЕКОНОМИЈА

Економските зони со извоз од
милијарда евра

16

ЛИЧНОСТ НА НЕДЕЛАТА

Трифун Костовски

20

ТЕМА НА НЕДЕЛАТА

Реални барања на наставниците или
аздисување на родителите

22

СВЕТ

Зошто Русија и САД не се
согласуваат за Сирија?

26

ЗДРАВЈЕ

Д-р Александра Димова, ортопед

32

КУЛТУРА | ИНТЕРВЈУ

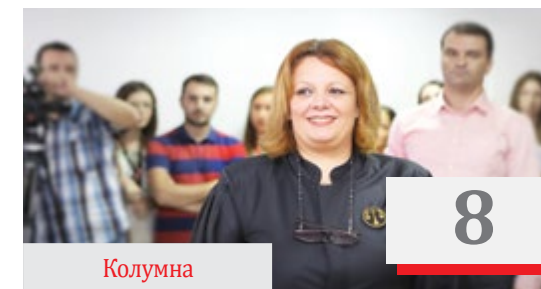
Илија Пиперковски, режисер

38

РАКОМЕТ | ИНТЕРВЈУ

Хорхе Македа

53

Колумна

8

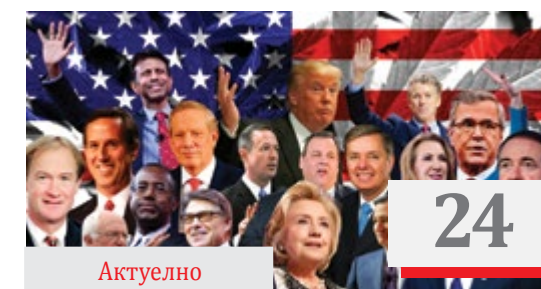
Обвинителка со
специјални проблеми

Анализа

11

Спасителот од Муртино
пак во форма

Актуелно

24

Избори во САД- лаги,
извртувања и Доналд Трамп

Репортажа

29

Битолската стара чаршија -
приказна за едно друго време

**ДНИД Прва Република
ДООЕЛ Скопје**

бул. Илинден бр. 9
1000 Скопје
republika@republika.mk
contact@republika.mk
sport@republika.mk

Директор: **Доне Донеvски**

Маркетинг:
Стојан Георгиеvски,
Габриела Мирчески
тел. 02 / 32 99 999
факс. 02 / 32 99 998

Издавач / редакција: **ДНИД Прва Република ДООЕЛ Скопје**
бул. Илинден бр. 9, 1000 Скопје

ж-ска: 500-0000007811-68
депонент банка: Стопанска Банка АД Битола

Претплата: тел. 02/3089-306

www.republika.mk ■ facebook.com/nedelnikrepublika

Главен и одговорен уредник: **Ненад Мирчески**

Заменик главен и одговорен уредник: **Билјана Зафорова**

Редакција и соработници:

Александра Мазнева - Бундалевска, Невена Поповска,
Марина Костовска, Наум Стоилковски, Зоран Поповски,
Александрија Стевковска, Јана Јосифовска, Бојан Момировски

Колумнист: **Горан Момироски**

Лектори: **Анета Љубеvскиј, Тања Стевановска**

Фотографија: **Ѓорѓи Личовски, Александар Ивановски**

Графички дизајн: **Никса Георгиевски, Билјана Неделковска**

Печати: **Графички Центар Скопје, ул. Скупи 6.6.**

Испечатени примероци: **4.000**

Датум на печатење: **24 септември 2015**

ЕСЕН

Опасни игри со граници

Ненаг Мирчевски | главен и одговорен уредник

Европа досега се соочувала со многу кризи, но оваа, бегалската, сериозно ги доведе во прашање причините за постојењето и за функционалноста на Унијата.

Изјавата на францускиот шеф на дипломатијата Лоран Фабиус е само една во низата признанија на високи западноевропски дипломати дека ЕУ никогаш не била поразединета, а недостигот од солидарност никогаш не бил позизразен. Кризата јавно го покажа грдото лице на Европа, нагрудено со многу лузни во минатото кога Балканците се чуваа „во кафе“ и се третираа како „нецивилизирани“.

Балканот отсекогаш неправедно бил третиран како дел од Европа само за лошо, кога треба да се искористи како штит од некоја сериозна закана. Овој пат, врв на лицемерието е што место награда и подадена рака за полесно да се соочи со економскиот и со социјалниот предизвик, од Брисел се испраќаат критики и закани завиени во дипломатски ракавици. Меѓународната заедница многу добро знае дека сиромашната Македонија месечно троши по еден милион евра за да им помогне на бегалците. Затоа е крајно навредлива „помошта“ од 90.000 евра што ни ја додели Брисел, за разлика од 450 милиони евра колку што доби Грција, земја-членка на ЕУ, од каде што тие луѓе влегуваат во земјава. Помошта, како и третманот се неспоредливи, особено ако се земе предвид дека Македонија е многу

помала држава, со поскупо можности и капацитети.

До кога Балканот ќе има сила да носи товарот ќе покаже времето, но по откажувањето на ЕУ од сопствените принципи и примената на политика на затворени граници реално е многу брзо да се очекува домино-ефект што дополнително ќе ја влоши ситуацијата, но и ќе ги наруши и така крвките односи меѓу народите на овие простори.

Еврокомесарот за проширување Јоханес Хан е сосема во право кога предупредува дека Западен Балкан не смее да стане жртва на проблемот и дека не смее да ја плати цената за кризата. Прашањето е дали Брисел има реална волја да го спречи таквиот развој на настани и колку време ќе биде потребно за да се вклучи во решавањето на проблемот.

Во таа насока никако не може да одат в прилог најавите за можно враќање на бегалците во земјите од каде што транзитирале, ниту, пак, е од корист оправдувањето на политиката на затворени граници и на градење сидови. Спуштениите рампи и бодливите жици не го решаваат проблемот, само го префрлаат во дворот на соседот. А тоа отвора нов проблем. Уште посериозен.

Објективно, ова е голем предизвик и за Европската унија, па поради тоа сакаме да веруваме дека ситуацијата е привремена и дека многу брзо ќе се најде начин како да се

соочи со него, но во исто време и ќе најде доблест да ја награди пожртвуваноста на Македонија и на Србија.

Наградата е повеќе од заслужена, но и повеќе од неопходна за да се избегне засилувањето на национализмот во државите и за да им се „затворат устите“ на евроскептиците. Европската унија ќе мора не само да почне преговори за членство, туку и во краток рок да ни овозможи членство. Со тоа ќе покаже дека не е залудна солидарноста и пожртвуваноста на Балканците и дека нивното место, реално, е во големото европско семејство.

Доколку Брисел продолжи да нè експлоатира за свои цели без притоа да оддели реален дел од колачот за земјите од регионот, не само што ризикува драстично опаѓање на поддршката кај граѓаните, туку и отворање сериозен безбедносен проблем, кој може за миг да го запали Балканот, а огнот потоа многу лесно да се префрли преку бодливата жица од другата страна на границата.

БУНТ НА БРОДОТ „МАЛА РЕЧИЦА“

Најавата за формирање нова партија во албанскиот блок е активирање на идејата што во редовите на военото крило на ДУИ е присутна со години, откако поранешниот градоначалник на Тетово Хазби Лика беше маргинализиран во партијата. Тој веќе неколку години не е играч од највисоко ниво, нема реална моќ дури ни во Тетово, каде што предводникот на таканареченото „интелектуално крило“, Теута Арифи, ја презеде контролата на градот и на теренот каде што е влијателна ДУИ.

Ако се земат предвид влијанието, имиџот и моќта на имињата што се споменуваат како иницијатори за формирање нова партија, Ахмети нема потреба да се плаши за својата позиција и за позицијата на својата партија во македонската политика. И Лика и пратеникот на ДУИ Зулфи Адили, кои се најистакнатите иницијатори за формирање нов политички субјект, имаат ограничено влијание врз делови од партиското членство, кое од самиот почеток не се согласуваше со врвот на партијата. Не може да им биде од голем помош ниту потенцијалниот претседател Гзим Острени, некогашен командант на територијалната одбрана на Дебар и генерален секретар на ДУИ во првите години по конфликтот во 2001 година.

Сите овие „бунтовници“ од ДУИ можат да ангажираат

неколку илјади членови на партијата и да предизвикаат штета на изборите закажани за април в година, но, реално, не можат да бидат закана за двете водечки партии на Албанците. Слично како и партијата на Села и движењето БЕСА, и „Унитети“, или „Единство“ на македонски јазик, имат пристап до ограничен број луѓе, а нема ресурси, знаење и искуство за да ја промени состојбата на терен. Состојбата е уште потешка за единство затоа што во ситуација по конфликтот во Куманово, кога Албанците, конечно, сфатија дека радикализмот нема иднина во нивната битка за подобар живот, ќе имаат проблем своите радикални идеи да ги наметнат на поголема група граѓани.

Со приближување кон „Единство“ на поранешните борци на ОНА, кои постојано вршеа притисок врз Ахмети со цел да се исполнат сите очекувања од конфликтот во 2001 година, тој може да загуби краткорочно, но долгорочно ги отстранува луѓето што му вршеа најголем притисок при споредување на идеите. Во исто време, формирањето на новата албанска партија ќе биде од корист за Ахмети, кој ќе има алиби да го намали влијанието на „бизнис“ и на „интелектуалното“ крило, кои, според Острени и Лика, се главните причини за расколот во ДУИ. Според информациите што ги дистрибуираат иницијаторите на новата партија, тие

Сите овие „бунтовници“ од ДУИ можат да ангажираат неколку илјади членови на партијата и да предизвикаат штета на изборите закажани за април в година, но, реално, не можат да бидат закана за двете водечки партии на Албанците

се подготвени да им простат на сите „заблудени“ членови на ДУИ, кои „биле“ изложани од партискиот врв. Прошка нема само за десетина најважни луѓе во ДУИ, меѓу кои лидерот Али Ахмети, Муса Џафери, Абдулаким Адеми и Артан Груби, кои од „Единство“ ги претставуваат како предавници на албанската кауза. Новиот политички субјект сака да ѝ го одземе приматот на ДУИ во албанскиот блок со воведување реформи и со промовирање нови луѓе што ќе ги заменат старите истрошени кадри. „Сегашната ДУИ е приватен проект на Амети и на неколку негови најблиски соработници во чиешто раководење нема простор за нови млади и енергични луѓе“, е една од идеите за кои се залагаат соработниците на 73-годишниот иден претседател Гзим Острени. ■

ВЕСТИ ВО 14.00 часот
на www.tv.republika.mk

ОБВИНИТЕЛКА СО СПЕЦИЈАЛНИ ПРОБЛЕМИ

Катица Јанева не е прва лига. Таа не е играч од македонската судско-адвокатско-експертска елита. Јанева нема искуство со медиуми, ниту со односи со јавноста. Нема свој советник за имиџ, ниту новинари-пријатели или агенција што ѝ ги пишува говорите. Но таа го има единствениот и најсилен алат во обидот да се создаде ситуација Македонија да продолжи на патот кон ЕУ и кон НАТО. Таа има шанса да ја промени Македонија и да ги расчисти маглите предизвикани од илегалните прислушувања и од употребата на вербални деликти во политички цели

Пишува | Горан Момирски
Фоџо | Александар Ивановски

Обвинителката Катица Јанева, ако по ништо друго, ќе влезе во историјата на Македонија како првата жена, воопшто граѓанин, што по малата конфузија и изненадување доби апсолутна поддршка од јавноста, најголемите политички партии и од странците.

Дежурните злобници пак, веднаш ја осудија. На првата конференција за печат носела преголем ѓердан, фустанот премногу откривал и не бил доволно формален за церемонија на устоличување на обвинител од кој треба да се тресе политичката елита. Некои саркастично забележаа дека се однесувала како власта затоа што не дозволила прашања од медиумите на својата прва средба со новинарите. А нив најмногу ги заинтригира нејзиното тврдење на првото интервју дека „се пријавила за специјален обвинител“ без притоа да прецизира каде и како, вербално или писмено искажала желба да стане страв и трепет во македонската политика. Во новинарските кулоари се шепоти дека Јанева со своите јавни настапи и реторика испраќа порака дека ќе биде храбра затоа што, освен што ја има поддршката од ВМРО-ДПМНЕ и од СДСМ, ја има и поддршката од ЕУ и од САД. И во тој контекст не се важни шпекулациите дека нејзиното име било додадено на најмалку два списка доставени од партиите, со што стана најмал заеднички именител на македонската демократија.

Важно е само дека таа, освен од неколку разочарани кандидати, има поддршка од сите суштински фактори и дека ќе има луѓе и средства да ја оствари задачата што ѝ е доверена. Да докаже дека Македонија има капацитет и енергија да ја надмине кризата и да продолжи напред.

ЕЛИТАТА Е РАЗОЧАРАНА

Со изборот на Јанева се скриши еден непишан закон во Македонија, според кој на важни функции најчесто беа поставувани „извикани“ претставници на од таканаречената стручна, судска или професорска фела, личности што ѝ се добро познати на јавноста. Сега за првпат на една од најважните функции во земјава, според потенцијалот да влијае на политичките текови, е избран лик што, освен тоа што е жена, доаѓа од провинција и ниту има искуство со тешки процеси ниту, пак, е дел од некое бизнис или политичко лоби. Дури и тие што ѝ ги ставија на душа контактите со сегашниот „неспецијален“ обвинител Зврлевски се свесни дека поради природата на работите морала да соработува со својот шеф во јавното обвинителство. За многумина нејзиниот професионален профил е проблем, но за неа лично и за голем број обични смртници што сведочеле дека не секогаш најгласниот и најубавиот е најкорисен за државата знаат дека колку нејзината досегашна минорност е минус, толку нејзината поставеност настрана од политиката и од големите судски процеси е најголема предност во периодот што следува.

ПОДЕЛБАТА НА ВЛАСТА ПРЕД УСТАВНО РЕДЕФИНИРАЊЕ

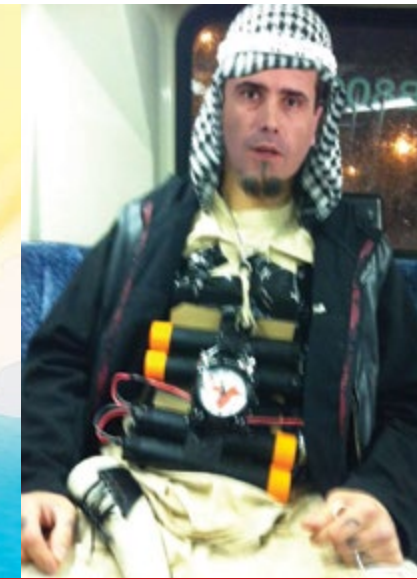
Изборот на Катица Јанева за специјален обвинител ги турна во вода голем дел од претпоставките содржани во прислушуваниите разговори врз основа на кои опозицијата ги градеше своите позиции околу политичкото влијание врз судството. Предлагањето обвинител од страна на сите партии и нивното согласување со нејзиниот избор, нешто што е практика во целиот свет, се разбира, со одредени правила и рокови што даваат можност за негова независност, целосно ги поништува забелешките

на опозицијата дека актуелната власт вршела политичко влијание при изборот на претседатели на судови, па дури и избор на судии. Може ли сега Јанева, водејќи се од забелешките за вршење притисок врз судството, да поведе постапка во ситуација кога и самата таа не е именувана од своите колеги или од судските инстанции, туку директно од политички партии, а законот со кој стапи на функција го потпиша шефот на државата. Јанева, веројатно, во иднина ќе биде една од причините за редефинирање на тројната поделба на власта меѓу Владата, Собранието и судовите. Хрватскиот случај со специјалната институција УСКОК или романската приказна со обвинители и со истражители што имаат многу широки овластувања и често се испреплетуваат меѓу извршната и судската власт, кај многумина предизвика коментари, според кои, во иднина и на Македонија може да ѝ се

...
Како ќе се одвиваат работите во иднина во голема мера зависи од храброста и од упорноста на специјалниот обвинител, кој пред себе има крајно политизирана ситуација во која ќе мора стопати да пресече

случи нова власт, која популарно се нарекува четврта. Како ќе се одвиваат работите во иднина во голема мера зависи од храброста и од упорноста на специјалниот обвинител, кој пред себе има крајно политизирана ситуација во која ќе мора стопати да пресече. Катица Јанева доволно силна да преземе чекори што, можеби, ќе ги расчистат работите, а во исто време ќе предизвикаат уште поголема политичка криза? Или, можеби, како што досега најчесто беше практика, ќе се реши за умерен пристап во кој ќе нема победник или поразен, а притоа ќе се постават правила на игра за некои следни ситуации? Одговорот на овие прашања, освен самата таа, го нема никој друг, па ниту тие што го ставиле нејзиното име на списоците и што ги прифатиле нејзините желби да стане најважен дел од судството во овој критичен период од независна Македонија. ■

МЕСИЈАНСКИОТ КОМПЛЕКС НА ЛИДЕРОТ

Спасителот од Муртино се врати во форма и по неколку месеци пост, на голема врата, на малите екрани повторно го промовираше месијанското во себе. Истиот комплекс го има и омилениот опозициски финансиер Сорос. Тој, пак, тоа лично го признава. „Дефектот“ најчесто го поврзуваат со комплексот на супериорност, кој е очигледна нишка на спојување на многумина партијци. Едноставно, подобри се од другите. И точка...

Пишува | Љујчо Џеџановски

Малку, малку, па лидерот ќе го воскресне спасителското во себе. Светските психолози велат дека на овој начин личноста контаминирана со спасителство, всушност, бара итен спас и излез од грдата ситуација во која се нашла. Најлесниот пат за прикривање на инфериорноста е токму создавање на т.н. комплекс на супериорност. Ненамерно, неусилено и наивно, на површина излегува потребата од некаков, каков и да е излез и спас. Не залудно, приказката за месијанското во него почна толку едноставно и искрено. Се сеќавате на веќе антологиската изјава: **Господ не ме црпи таму од нивите и ме донесе овде за така низ**

вода да ме пушти. Со една, единствена реченица кажана за локалната охридска ТВ-станица настана митот и бурлеската за Спасителот од Муртино. Медиумите, сепак, со остриот потсмев влијаеја врз затскривањето на потребата од јавно промовирање на блискоста со Бога. Сигурно, голема улога во маскирањето на потребата имале и неговите советници, кои му укажале на фактот за штетата што со овој чин ѝ ја нанесува на нивната заедничка кауза во деценискиот поход за враќање на власт. Попусто. Очигледно, потребата е толку голема и ненадминлива, што не може да се скрие. Не поминаа ни неколку месеци

од месијанската екскурзија на опозицискиот лидер и, како што неговиот прекар полека заминуваше во заборава, така кај него растеше желбата за нагласување на оваа блискост. Работата „пукна“ при последното интервју. Спасителот не издржа и кажа: **„Само јас и Господ знаеме што сè не се изнаслушав на овие снимки, ама ме гледате дека денеска сум истиот Зоран Заев...“** Нејсе, потребата за трето лице еднина, која психолозите ја толкуваат како производ на тешка фрустрација и на дискутабилно гледање на себе од страна, месијанското од лидерот самозаштитнички излета од него по невкусниот коментар во кој водителката си „призна“ дека во телефонска конверзација со неговата „поубава“ лидерска половина коментирала: **„Дали си нормална, овој струмички 'селјак' во 21 век да се заложеш да го донесеш за лидер на македонската левица?“** Со воскреснувањето на блискоста до Севишниот, лидерот повторно побара спас во улогата на негов штитеник, пријатна сенка во која не мора да се мачи да одговара за стореното. Или кажаното.

Велат дека среќата не можеш да ја најдеш, но можеш да ја создадеш. Искористи го секој момент од животот за дружба и за насмевка со твоите блиски, роднини и пријатели, бидејќи малите нешта го прават животот убав. Ова е твој живот, живеј го исполнето секој ден и знај дека секогаш има на кого да се потпреш.

СТОПАНСКА БАНКА АД - СКОПЈЕ
членка на NBG групацијата
На ваша страна

СЛУЧАЈНОСТ: ЗАЕВ НА ИСТА ЛИНИЈА СО ЏОРџ СОРОС?!

И македонските психолози се согласуваат дека комплексот на супериорност го прикрива комплексот на ниска вредност, т.е. инфериорноста. Кавгаиите, ситните диктатори, тие што за себе зборуваат во трето лице еднина и тие што постојано сами се фалат се типични претставници на оваа теорија. Како поистенчени примери за овој комплекс, психолозите ги нагласуваат луѓето што вистинското чувство за безвредност го кријат во заблудата од потребата за власт.

Месијанството не е нешто ново во светот на политиката и на парите. Историјата им го препишува на многу познати лидери (Наполеон Бонапарта и др.), кои, по правило, имале тешка судбина.

Феноменот е присутен и во денешнината. Едниот од најпознатите сопственици на овој комплекс ѝ е многу добро познат на македонската јавност. За разлика од другите на кои психијатрите им го припишуваат овој „дефект“ на личноста, нашиот финансиер на опозициските медиуми и т.н. НВО самиот си признава за состојбата во која се наоѓа.

„Ако треба да се знае вистината, уште од раното детство имав месијански фантазии тешки за контролирање, но, сепак, морав да ги зауздам за да не завршам во лудница...“ „Признавам дека отсекогаш имав претеран поглед на сопствената важност или, да бидам подиректен, се сметав за некој вид бог или економски реформатор...“ Ова е само дел од книгата „Алхемијата на финансиите“ од авторот Џорџ Сорос. Да, истиот тој американски „филантроп“ со унгарско потекло, кој има неизмерна љубов кон македонската опозиција или, поточно кажано, кон СДСМ.

Да се има истиот, редок комплекс, за познавачите на состојбите е потсмешлив доказ за оправданоста на поставеноста на актуелниот лидер на сегашната позиција. Велат дека нема друго логично објаснување. Финансиерот што има вложено многу милиони во опозициската егзистенција на овие простори има право на вето, но и право на избор. Можеби и на лидер по сопствениот вкус. И комплекс...

КОЈ Е НАЈПОЗНАТИОТ СОПСТВЕНИК НА МЕСИЈАНСКИ КОМПЛЕКС?

Нацистичкиот лидер Адолф Хитлер го развил „месијанскиот комплекс“ во текот на Втората светска војна, се наведува во психолошкиот профил на германскиот нацистички лидер, кој го наратачала британската разузнавачка служба, а е откриен неодамна.

Во профилот, кој за тајната служба, во 1942 година, го составил академикот од Кембриџ, Џосеф Мекурди, се наведува дека Хитлер сè повеќе ја развивал фобијата кон Евреите кога Германија губела во војната. „Хитлер е фатен во мрежа на верски заблуди. Евреите ги смета за инкарнација на злото, а себеси за инкарнација на доброто“, напишал Џосеф. „Тој мисли дека е бог со чијашто жртва ќе се победи злото. Таквиот систем на идеи го рационализира неговото, инаку, несфатливо однесување“, напишал Џосеф.

ПЕТИЦИЈА ЗА ЗАБРАНА ЗА ТВ-ИНТЕРВЈУА ЗА ЛИДЕРОТ

Во СДСМ, пак, сè погласни се муабетите дека во партијата се подготвува петиција со која до изборите во април в година ќе му се забрани на лидерот да дава ТВ-интервјуа. Според барателите, на претседателот треба да му се остави само можноста за интервју за печатените медиуми, но и таа со строга авторизација, чин што претпочита пред излегување на текстот лидерот што дава интервју да може да ги исече непожелните делови. Јавна тајна во СДСМ е дека на многу челници и на уште повеќе партијци, буквално, им се дига косата на глава кога ќе слушнат дека е договорено интервју на некоја телевизија. Залудно што ваквите екскурзии секогаш се случуваат во медиумите „подобни“ за партијата, лапсусите се неизоставен инвентар од секое негово излегување пред камера. Месијанските изливи се само еден минорен дел од досегашните лапсус лингва на лидерот, кој никако не може да се спаси од сопствените грешки – придружен фолклор на неговото излегување во етер. Соговорникот, т.е. водителот секогаш паѓа во втор план. Колку и да сака да му угоди и да го задолжи при неговата „битка“ за слобода (поверојатно, власт и моќ) ниеден водител досега не успеал да го спаси од кажување нешто небулозно и нелогично, кое ќе го следи минимум еден месец по излегувањето од студиото. Зборуваме за истиот човек, кој по констатацијата дека има повеќе чичковци и

татковци, ја прогласи државата за фригидна и Јужна Африка ја наведе како синоним за наркокартели. Освен што го погрешил името на првиот македонски роман, истиот тој човек даде дузина изјави со кои за многу години ја зацрни иднината на сопствената партија. Македонски лидер, кој посака учење на албанскиот од градинка, реотворање на Рамковниот договор, а на ова му претходеше осуда за казните за демонстрантите за пресудите за „Монструм“. Истиот тој даде и јавен белег за својата матична партија со изјавата дека ним не им стои патриотизмот и не требало да прават екскурзии со коалицијата со ВМРО-ДПМНЕ за Кичево и за Струга. И сето ова се случи откако неговата партија ја скрои територијалната поделба на државата, која директно со селата ги албанизираше овие две некогаш доминантно македонски градски општини. Да не заборавиме и за лапсусите со гестикулации. Притоа, не зборуваме за лошо скриената фацијална експресија по договорот од Пржино, туку за „самофотографирањето“ на вториот ден на жалост за загинатите бранители во кумановско Диво Насеље. Контрадикторноста се јавува во фактот што овој заштитник на албанските права и слободи, одвреме-навреме го нагласува својот христијански месијански комплекс. За волја на вистината, љубовта кон бомбите го приближува до радикалните исламисти...

АНАЛИЗА

ПАНДОВ: ОВА Е ЧОВЕК ЗАЛУТАН ВО ПОЛИТИКАТА

Народот има кажано: Дај му на човек власт за да му го видиш паметот! Така и со нашиот лидер на опозицијата. Вака аналитичарот Александар Пандов ги толкува постојаните лапсуси на Заев, кои веќе се дел од македонската политичка класика, а тој помалку од една и пол година е лидер на СДСМ:

ПАНДОВ: Вистински е невозможно човек да му ги изброи лапсусите и веќе на секого му е и повеќе од јасно дека овој лик е апсолутно залутан човек во политика. За еден човек да се занимава со политика како професија, треба да има многу човечки квалитети, но една од најважните е да биде искрен пред народот и да не го лаже, на секој начин да се обиде да им помогне на луѓето со своето работење, да биде човек од народот и за народот. А што добива народот од Заев? Цела 2015 година ни помина во малтретирање и во изживување од страна на Заев и на дружината му со аудиоразговори добиени на нелегален начин. Пушташе таканаречени бомби со кои ја замајуваше македонската јавност со некаква вистина за Македонија, а ги третираше како крунски доказ за неморалноста на луѓето, чиишто разговори беа пуштани. Настрани што мислам дека нема понеморално нешто од тоа да слушаш, а не, пак, да пушташ туѓи приватни разговори. Е сега истиот тој Заев, лидерот на опозиција, мртов ладен ни кажува дека било сосема нормално во приватни телефонски разговори човек да биде поотпуштен, повулгарен, подиректен и дека никој нормален не може таков разговор да смета за нешто сериозно, а уште помалку за некаков доказ! Тоа што цела држава беше силувана една година, не важи, го забораваме. Премногу несериозно, па и од Заев да е! Ни останува да се молиме што поскоро да дојде 24 април и народот со истата бруталност да му појасни дека му е преку глава од циркузанти како него, неговата СДСМ и од сите нивни Соросови платеници. ■

ЌЕ СЕ КРШИ ЛИ СУВЕРЕНОСТА ЗА МИР ВО КУЌА?

Написите дека како решение за изборното законодавство се споменуваат странци - членови на ДИК, кои и би ја воделе комисијата на највисокиот државен орган во изборен период, ја разбранува јавноста. Таквите предлози се сè, само не решение, посочуваат познавачите

Пишува: |
Наум Сџоилковски

Македонската демократска историја минала низ многу премрежиња кога се изборните процеси во прашање. Но, во кус временски период, но богат со изборни искуства, сепак созреа амбиентот во кој се надминати и нерегуларности од банален карактер, како групно гласање или непроверување лични документи, до сериозни нарушувања со кршења кутии, изборни кражби, полнење кутии, „бугарски возови“, па и вооружени пресметки и убиства околу избирачки места.

И сите тие „болести“ за кои имаше сериозни забелешки во извештаите на набљудувачките мисии, а потоа и во годишните оценки на европските институции, се надминуваа тука, дома, секако, и со помош од поразвиените демократии. Но немаше странци во составот на Државната изборна комисија.

Несогласувањето, односно непризнавањето на изборниот процес од опозицијата на чело со Зоран Заев беше очекувана, па и од пониските партиски

ешалони до некаде и најавувана „акција“ пред последните предвремени избори, кои СДСМ и коалицијата ги загубија со повеќе од 200 илјади гласови. ДИК ја раководеше човек на СДСМ, кој, пак, со сите законски надлежности ги заклучи изборите.

Претседателските и предвремените парламентарни избори од 27 април 2014 година беа ефикасно спроведени, вклучувајќи го и денот на изборите. Основните слободи беа почитувани, а кандидатите беа во можност да ја спроведат својата кампања без спречување на изборите што се спроведоа на 27 април во Македонија, се вели во заедничкото соопштение на меѓународните набљудувачи на претседателските и на парламентарните избори.

Забелешките, пак, кои ги имаа, се однесуваа на делови како одвојување на партиските од државните активности или пристрасното медиумско известување во изборна кампања, како и ажурирањето на избирачкиот список. Но, ништо од тоа досега не влегуваше во доменот на ДИК.

ДИК ЗА ИЗМЕНЕТЕ СЕ ИНФОРМИРА ОД МЕДИУМИТЕ

Моделот за измени во ДИК со моделот „три – три – три“, по три члена од владејачкото мнозинство и од опозицијата, а и три члена странски стручњаци, со тоа што и еден од нив би претседавал со највисокиот државен орган во момент на изборен процес, дојде како изненадување и за јавноста, и за членовите на ДИК и за стручњациите.

Членовите велат дека биле консултирани од комисијата што работи на ова прашање, кое произлезе од Договорот од Пржино, чијашто основна цел беше враќање на довербата кон институциите. Затоа услов беше и враќање на опозицијата во Собранието и вклучување во работата на органите.

Но, според извори од изборната комисија, не станало збор за ваков вид измена на моделот - со странски членови што би имале еднаква застапеност со позицијата и со опозицијата во нејзината работа, како и нивно раководење на ДИК. Особено што, како што нагласуваат, немало некакви поголеми забелешки или, како што се нарекува популарно, „политички притисоци“.

■ Доколку е и прифатливо за политичките партии во ДИК да седат странци, еве и како некаква рамнотежа, иако и досега немало големи влијанија од

партиите, сосема е неразбирливо зошто со неа би претседавал странец? Тој е само еден од сите членови, а разликата е што свикува седници што ги води и што потпишува завршни документи, а нема некаква одвоеност или влијание - посочуваат од актуелниот состав на ДИК за „Република“.

Ваквиот модел „три – три – три“ е на маса, ку со потврдуваат и од опозицијата. Но, сепак, во одговорите остана нејасно дали станува збор за странски или за домашни стручњаци. Тоа, пак, што сакаат да го нагласат од таму е дека посакуваат од изборниот процес на денот на гласањето да се исклучи администрацијата, а моделот „три по три“ да биде вметнат во избирачките одбори. Односно, тие да бидат по принципот по тројца партиски членови од власта и од опозицијата и тројца независни стручњаци. Но тоа е старо барање, кое неколку пати и досега било на маса, а завршуваше неславно со аргумент дека токму партизирањето на избирачките одбори е извор на нерегуларностите. Имено, во случај на вакво партизирање на избирачките одбори, стручњациите предупредуваа дека и при мала забелешка меѓу партиските членови, лесно се предизвикуваат изборни инциденти.

СТРАНЦИ ВО ДИК Е УРИВАЊЕ НА СУВЕРЕНИТЕТОТ

■ Странец, странски државјанин може да биде само надворешен член, но не и член на ДИК, кој, пак, и би претседавал со највисокиот државен орган во моменти на избори - децидна е поранешната членка на Државната изборна комисија, Тања Каракамишева- Јовановска.

■ Во моменти кога ќе се распушти Собранието, а Владата има ограничен простор за дејствување, ДИК е највисок државен орган. Таквото членување директно се негира со Уставот и со актуелните законски решенија. Тоа би бил преседан, кој се негира со сувереноста, додава професорката по уставно право и по политички систем. Дури и при измена на законот во врска со критериумите за избор на членови на ДИК, повторно би се довело во прашање дали странски државјанин може да биде член на највисок изборен државен орган во независна држава.

■ Препуштањето на државниот суверенитет би било претерано спорно – нагласува професорот Жидас Даскаловски.

■ Се работи за држава што постои 25 години и се очекува да има сопствени капацитети и волја на политичките партии за постигнување компромис, консензус. Ова е уште еден показател дека борбата се води со сите средства и дека во таа борба нема никаков начин да се премостат разликите. На крајот излегува дека ние не сакаме да преземеме одговорност, туку бараме да ја преземе некој друг. Поентата на Договорот од Пржино беше да се врати демократскиот процес, да учествуваат сите за да има договор, консензус на елити. Ова де факто кажува дека нема консензус на елити и дека тие, на некој начин, бараат интервенција на странски фактор, поголема или помала - вели политикологот Даскаловски. Тој се надоврзува на другите решенија од договореното од Пржино, па додава дека бидејќи не успеа да се наметне странец како решение во врска со изборот на специјалниот јавен обвинител, сега такво решение се наметнува за работата на ДИК.

■ Тоа би било сериозен удар врз македонската демократија. Укажува дека нема доверба, а тоа е страшно - оценува Даскаловски.

До излегување на овој број на „Република“ немаше договор за тоа како ќе функционира ДИК, дали и колку ќе се зголемат нејзините ингеренции, дали и колкави измени ќе претрпи изборниот законик. И, секако, главното прашање што се наметна во јавноста, дали ќе се отвори вратата за влез на странци во ова тело. Сепак, колку и да е значаен Договорот од Пржино за нормализација на македонската политичка сцена и, секако, нејзиниот исчекор кон евроинтеграциите, како што нагласуваат меѓународните фактори вклучени во преговорите, тоа што ќе произлезе од меѓупартиските договори, пред сè, мора да ја почитува македонската сувереност. Само тогаш ќе се зачува и вербата во домашните институции и во искреноста на желбите за напредување на македонската демократија во целост. ■

ИЗВОЗОТ БЕЛЕЖИ РЕКОРДНИ РЕЗУЛТАТИ

Пишува | Александрија Сивковска

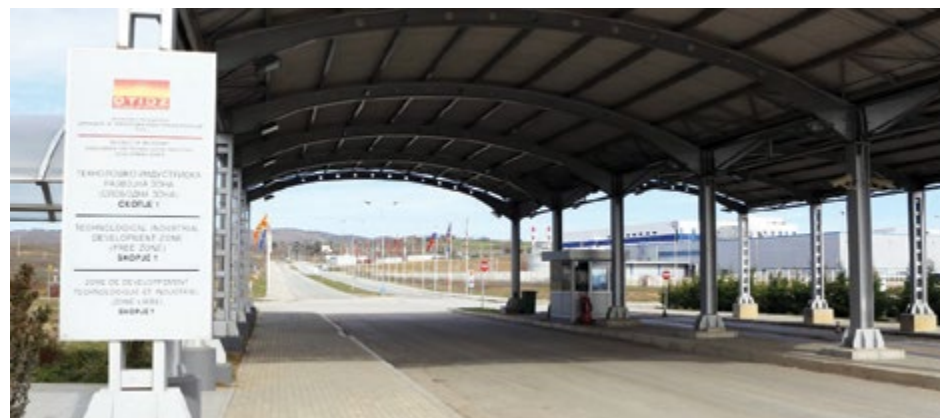
Економијата, и покрај многуте негативни влијанија од надвор и однатре, успева не само да се одржи, туку и храбро да граби напред создавајќи предуслови за повеќе вработувања, поголем пораст, поголем извоз. Новите инвестиции, кои речиси секојдневно ја почнуваат својата бизнис-приказна во државава, придонесуваат за зголемување на извозот, што, пак, има позитивен повратен ефект преку поголем девизен прилив. Дека има позитивни раздвигувања во делот на извозот покажуваат последните податоци според кои извозот од технолошко-индустриските зони во првите осум месеци од годинава достигнал 940 милиони. Најавите се дека веќе во овој месец извозот од зоните ќе достигне повеќе од една милијарда евра, што претставува 30 проценти пораст во однос на лани

Најавите се дека веќе во овој месец извозот од зоните ќе достигне повеќе од една милијарда евра, што претставува 30 проценти пораст во однос на лани

лани, што е повисоко дури и од очекувањата на дирекцијата за ТИРЗ, како и од проекциите на компаниите.

■ Се надевам дека оваа година, многу брзо, уште во овој месец, ќе ја надминеме бројката од една милијарда евра извоз, а до крајот од годината имаме можност да оствариме повеќе од 1,3 милијарда евра извоз. Бележиме и континуиран пораст на креираните работни места. Во 2015 година е проектирана бројка од околу 5.000 реализирани вработувања во компаниите лоцирани во ТИРЗ. Најголем дел од зголемувањето на извозот се бележи од работата на веќе постојните компании, како „Џонсон мети“, „Џонсон контролс“ во Штип, „Ван Хол“, „Кемет“ во Скопје, но очекувам засилување на извозот во втората половина на оваа година со работењето на другите компа-

нии, кои дополнително ќе го зголемат извозот. Иако проекциите беа дека, за разлика од минатата, годинава ќе имаме зголемување за 10 до 15 отсто, таа бројка ја имаме надмината и до крајот можеме да зборуваме за зголемување на извозот за 30 отсто. Во наредните две до три години бројката на компаниите што ќе инвестираат нема само да влијае врз зголемување на извозот туку и ќе биде генератор на нови работ-

Иако проекциите беа дека, за разлика од минатата година, годинава ќе имаме зголемување за 10 до 15 отсто на извозот, таа бројка е веќе надмината и до крајот на годинава може да се зборува за зголемување на извозот за 30 отсто. Во наредните две до три години бројката на компаниите што ќе инвестираат нема да влијае само врз зголемување на извозот, туку ќе биде и генератор на нови работни места

ни места – прогнозира првиот човек на зоните, Виктор Мизо. Индустриските зони се тие што се главни носители на нови инвестиции и вработувања.

■ Во овој период од еден и пол-два месеца има активности на околу осум компании во Македонија. Три од нив веќе почнаа производство во последниот месец, тоа е италијанската „Дијатек“, германската „Техникал текстаил“ и компанијата

Компаниите, кои треба сега да почнат и наскоро треба да ги завршат своите градби, ќе вработат вкупно 3.850 директни вработувања, плус индиректни вработувања што ги има при секоја инвестиција

од Дубаи „Епл ленд“ во Ресен. Две од нив почнаа градба на свои фабрики, тоа е ОДВ „Електрик“ и „Кондево“ од Италија, а дополнителни три се во завршна фаза на градба и некои од нив во наредните два до три месеца ќе почнат со производство, тоа е компанијата КСС во Кичево, компанијата „Макард“ во Велес и „Гентерм“ - изјави премиерот Никола Груевски по поставување на камен-темелникот на објектот на ОДВ „Електрик“ во технолошката зона Охрид/Струга.

Сè на сè, нагласи тој, овие компании, кои треба сега да почнат и наскоро треба да ги завршат своите градби, ќе вработат вкупно 3.850 директни вработувања, плус индиректни вработувања што ги има при секоја инвестиција.

Во индустриските зони, освен производи наменети за автомобилската индустрија, електроника, постојат и капацитети за храна, откуп на земјоделски производи. Еден таков откупен центар деновиве се отвори во индустриската зона „Макази“ кај Ресен. Наменет е за откуп и за дистрибуција на јаболка, со што се реши долгогодишниот проблем на земјоделците од овој регион, кои произведуваа јаболка, но немаа каде да ги пласираат. Новиот откупно-дистрибутивен центар за јаболка „Епл ленд“, е инвестиција од пет милиони евра, со која ќе се отворат 100 нови работни места.

■ Ваквата голема инвестиција во оваа област беше одамна исчекувана и вистински потребна за производителите на јаболка од преспанскиот регион. Денес таа стана реалност и верувам дека ефектите од неа набрзо ќе бидат почувствувани од страна на производителите. Современиот откупен центар претставува директна инвестиција од пет милиони евра во овоштарството и тој има низа подобности, како што се можноста за откуп, калибрирање и складирање на јаболката користејќи притоа

најнови технологии – нагласи премиерот Груевски за време на отворањето на откупно-дистрибутивниот центар.

Тој изрази надеж дека со ова ќе се ублажи проблемот со откупот со кој во минатото се сочувале преспанските одгледувачи на јаболка.

■ Можноста да се има откупувач што има директен пристап до меѓународните пазари има голем потенцијал да донесе поголема стабилност и предвидливост во оваа дејност, нешто што е од особено значење за натамошниот пораст и развој на производството на јаболка во преспанскиот регион - рече Груевски.

Тој нагласи дека индустриската зона „Макази“ е целосно подготвена и за други инвеститори, кои се заинтересирани да го прошират својот бизнис.

■ За таа цел Владата вложи 11 милиони денари во изградбата на пат во должина од околу 850 метри, кој води од „Макази“ до центарот на зоната, а во тек се и градежните работи на патот Битола – Ресен – Буково со што ќе го подобриме пристапот и поврзаноста на целиот регион. Ваквите мерки значат подобрување на атрактивноста на зоната, што се надевам дека ќе донесе и други нови инвестиции, а со тоа и нови работни места - рече Груевски.

Сопственикот на компанијата Абдошамак Насер истакна дека неговите планови во Македонија не завршуваат со овој проект и дека имаат намера да ја шират инвестицијата.

■ Годинава ќе почнеме и со една фарма во која ќе имаме илјада крави, а сточарите ќе ги обучуваме во Австрија. Вториот проект ни е за извоз на цреши од Охрид за Дубаи. Овој објект планираме континуирано да го прошируваме и да инвестираме во него – нагласи Насер. ■

ЕВТИН ЛЕК ЗА ШИРОК СПЕКТАР ПРОБЛЕМИ

Алое вера е растение кое има голем број лековити својства што помагаат во подобрување на имунолошкиот систем. Растението потекнува од Јужна Африка, а поради своите лековити својства е познато меѓу народот како „Добра надеж“. Родот алое опфаќа повеќе од 300 видови, а еден од најраспространетите е „алое арборесценс мил“. Има дрвовидна форма, со висина до три метри. Лисјата се приседнати, дебели и сочни, со сивосина боја. По рабовите имаат боцки и при собни услови ретко цветаат

Пишува | Александрија Сџевковска

Цветовите се црвенкасти, собрани во соцветија на долги цветни дршки. Поголемиот број видови алое потекнуваат од Африка и од Мадагаскар. Тоа се украсни растенија со многу убави цветови и многу едноставни во нивното одгледување. Неколкучестотини видови алое меѓусебно значително се разликуваат според обликот и според големината на растот. Некои од нив се високи до де-

сет сантиметри, а други пак и до десет метри. Кај големите растенија листовите можат да бидат големи и до 50-60 см. За алоето е многу важно да има добро исцедување на водата од црепот. Во топлите

денови алоето треба обилно да се полева, меѓутоа помеѓу две полевања треба да се дозволи дел од почвата да се засуши. Во текот на зимскиот период наводнувањето треба да биде значително намалено. Преобилното наводнување во кое било годишно време може да предизвика гниење на коренот. Пресадувањето може да се изврши секоја пролет или секоја следна пролет. Алоето, исто така, бара многу светлина и поднесува директна изложба на сонце.

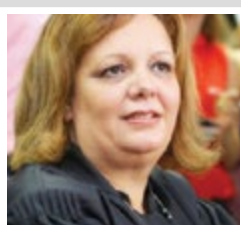
Во народната медицина се применува за многу цели. Нејзината течност се употребува кај рани што тешко зараснуваат. Голема е примената во фармацевтската и во козметичката индустрија. Алое е растение

Алое е растение кое од дамнина е познато како еликсир на долговечност. Содржи преку 240 хранливи и лековити состојки

кое од дамнина е познато како еликсир на долговечност. Содржи преку 240 хранливи и лековити состојки како: аминокиселини потребни за раст и за развој на ткивото, ензими, минерали (калциум, железо, магнезиум, манган, натриум, бакар, цинк, калиум, алуминиум), витамини (А, В1, В2, В3, В6, В12, Ц, Е, фолна киселина, холин, инозитол, ниацин). Ги има следниве лековити својства: имуностимулативно – ја јакне отпорноста на организмот, детоксифицирачко – го чисти организмот од токсични материи и разни хемиски супстанции, антиоксидантно, антивирусно, антибактериско, аналгетско, антидијабетско. Го стимулира варењето и го неутрализира вишокот на желудочни киселини, ја нормализира пх вредноста на столицата, ја регулира работата на цревата, го поттикнува метаболизмот и функцијата на сите внатрешни органи. Помага при многу инфективни, ревматски, белодробни, крвни, нервни, бенигни и малигни заболувања. Помага при сите заболувања на гастроинтестиналниот тракт, цревни паразити, улцери, колит, Кророва болест, хемороиди, хепатит, цироза, уринарни инфекции, астма, проблеми со простатата, затвор, општа слабост на организмот и при одвикување од пушење и алкохол. ■

Рекоа, не порекоа

КАТИЦА
ЈАНЕВА

Секој збор што ќе влезе во тоа специјално обвинителство, ќе биде анализиран на соодветен законски начин, очекувам голема меѓународна поддршка во откривање на фактичката состојба. Е тоа дали ќе му се допаѓа некому или не, тоа ќе оставиме времето да покаже.

Не е важно дали и кому ќе му се допадне работата на специјалната обвинителка. Важно е дали ќе биде темелна и издржана.

МАРГАРИТИС
ШИНАС

Право на секоја земја-членка на ЕУ е сама да донесува одлуки како ќе ги обезбедува надворешните граници, а ние се залагаме за сеопфатно решение за емигрантската криза.

Не ѝ се пишува добро на Европа ако решението за кризата го гледа во затворање граници и во градење сидови.

ЗОРАН
ЗАЕВ

И јас знам да опцујам во разговор, да повишам глас, да се искарам со сопругата за децата, училиштето и слично, да ги навредам моите сопартитици, некој пат да донесам одлуки и ги соопштам избрзано по телефон... и тоа е приватноста.

Најдобро би било да ги слушнеме разговорите на Заев во кои издавал наредби по телефон, се карал и навредувал сопартитици, чисто за споредба да видиме како се прави тоа на „демократски начин“.

ТРОЈАНСКИОТ КОЊ НА ОПОЗИЦИЈАТА

Трифун Костовски

Роген:
27.12.1946, Скопје
Образование:
економски факултет
Професија:
бизнисмен, политичар

Тој најави ново движење... Ново... хм.. Ново?! Дали?! Бизнисменот Трифун Костовски, кој во неколку наврати влегува па излегува од политиката, најави дека ќе формира но во општествено движење. Тоа на почетокот ќе било наменето за разбивање на хегемонијата на двете политички партии кои, како што смета тој, го држат народот во заложништво. Не само во македонскиот, туку и во албанскиот блок... Ќе ја спасувал државата да не биде држава на пензионери и на политичари...

И тука некој постави прашање – дали е ова тројански коњ?!

■ Трифун Костовски најави дека ќе формира движење, второ или трето по ред, кое треба да ја изигра улогата на тројански коњ на СДСМ на претстојните избори – пишува медиумите.

Ете, овој човек прифатил да глуми движење за да се приклучи движењето кон СДСМ пред изборите и да личи дека се формира голем блок на опозицијата. Многу провидно и прочитано од јавноста. Барем така велат... Многумина коментираат дека опозициската СДСМ и нејзиниот главен финансиер, Сорос, конечно му најдоа функција на Трифун во нивното сценарио. Тој доби улога да изигрува „трет пат“ кој на крајот ќе води до скутот на Зоран Заев и на Радмила Шекеринска.

И така, Трифунчо од почеток почна да се обидува да ја замати улогата, да не би де просирна... Демек ќе го критикува Заев и неговите ставови... Далеку од тоа дека не се за критика, ама... кога тоа доаѓа од устата на Заев, има поинаква намена...

■ Живееме во едно либерално општество и не можеме да нудиме застарени концепти и да оперираме со изрази што не се дел од ова време, како средната класа. Ние не сме класно општество и доколку не планираме да се вратиме во комунизам, треба да се концентрираме на прециз-

РЕЧЕ И:

- Не сме овде да се збогатиме. Целта е конечно да му се излезе во пресрет на обичниот човек и на неговите потреби.
- Многу ми е жал што проектот „Трамвај“ сè уште е нерелизиран. Во мое време направивме финален проект за првата фаза, на релацијата Лисиче-Центар и назад, беа потрошени 1,5 милион евра народни пари за таа фаза.
- Не сум метросексуалец, јас сум нормален човек.

ни изрази, како животниот стандард. Животниот стандард на обичниот човек е она што треба да се подобри – коментира Трифун, алудирајќи на „средната класа“ на Заев...

А кој е Трифун? Тоа е човекот што е виновен за една од работите на која се радуваше целата нација, но и човекот за кого скопјани велат дека е најлошиот градоначалник на македонската метропола, ако може така да се нарече. Со „Кометал Ѓорче Петров“, клубот што го финансираше, Македонија го доживеа најголемиот спортски успех... 19 мај 2002 година е датум за кој сите имаме многу спомени, многу емоции, со многу радости... Но Трифун Костов-

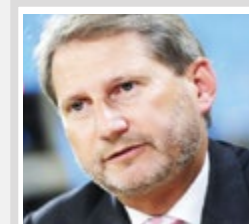
ски не може зад своето име да ја избрише разочараноста на скопјани.

Неговото прво вработување е во „Технометал Скопје“ во 1971 година, од каде заминува како претставник во Варшава. Потоа, во 1989 година, се вработува во шведската „Ситко“ во Виена, се враќа во Варшава како претставник на истата компанија, за на крај да дојде во Македонија. Влегува како независен пратеник во Собранието на Р.Македонија, а во 2005 година добива четиригодишен мандат како градоначалник на Скопје. Има три деца, две се ангажирани околу неговиот бизнис, а еден син е посветен на сопственото образование. ■ (Р.Р.)

РЕЧЕ И:

- Трифун Костовски на граѓаните им остана запомнат како најнеспособниот градоначалник на Скопје на сите времиња. Овој милионер своите пари ги има заработено искористувајќи ја својата позицијата претставник на државна фирма во 80-тите години во Советскиот сојуз, за да потоа се врати како еден од најбогатите бизнисмени во Македонија. Јавноста никогаш не дозна како и на кој начин во тоа време еден службеник стана побогат од својата фирма која го пратила да работи, пишува порталот. (Журнал)
- Овој „економски експерт“ вчера се изнакажа глупости на една телевизија, од типот дека носењето странски инвеститори кои отвораат нови работни места во Македонија од страна на Владата, им го земало лебот на граѓаните од масата?! Замислете, тоа го кажува Трифун Костовски, истиот тој што не успеа да отвори ниту една фабрика со своите милиони, туку напротив, влезе во „Порцеланка Велес“ и ја дозаплати. На колку семејства Трифун Костовски им го зеде лебот од уста? (Журнал)

Рекоа, не порекоа

ЈОХАНЕС
ХАН

Ние и понатаму ќе им помагаме на земјите како БЈР Македонија и Србија. Бев во првата земја минатиот викенд, а в петок ќе патувам во Србија да ги посетам заедно со премиерот бегалските кампови и да добијам личен впечаток за ситуацијата. Но и тука Европската унија е подготвена да помогне со цел да се соочиме со овие предизвици бидејќи, што е важно да се нагласи, ова не е проблем на земјите од Западен Балкан. Тие, исто така, се жртви на ситуацијата и затоа ние мораме да им помогнеме.

Ако ЕУ има сериозна намера да помогне, сега е време да го покаже тоа на дело.

СТЕВО
ПЕНДАРОВСКИ

Во овој момент, во сите меѓународни извештаи, по Унгарија, нашите власти се смета дека имаат најлош однос кон бегалците. Тоа никој не ви го простува од човечко гледиште.

За Пендаровски почовечки е да се спуштат рампите и да се постави бодлива жица на границата отколку да се обезбеди организиран транспорт на сите бегалци што транзитираат низ Македонија? Секоја чест за опозицијата со вакви ликови.

ФЕДЕРИКА
МОГЕРИНИ

Односот на ЕУ кон бегалската криза е штетен за нејзиниот углед, тоа би можело да доведе до губење на влијанието, но и на меѓународниот кредибилитет на Унијата. Мораме да имаме кредибилитет и во рамки на своите граници да го правиме тоа што го бараме надвор од нашите граници. Ние се обидуваме во другите делови од светот да ги промовираме нашите вредности.

Политичари со интегритет и со морални вредности не си дозволуваат луксуз да ја прикриваат својата одговорност. Штета што во македонската опозиција нема такви ликови.

МОН – НЕ ДАВАЈТЕ ПАРИ ЗА ИНВЕНТАР И ЗА СРЕДСТВА ЗА ХИГИЕНА ВО УЧИЛИШТАТА

РЕАЛНИ БАРАЊА НА НАСТАВНИЦИТЕ ИЛИ АЗДИСУВАЊЕ НА РОДИТЕЛИТЕ

Пишува | Билјана Зафирова

Пари за тоалетна хартија, хартија за раце, за влажни марамчиња, за течен сапун... Списоците за родителите чии деца се во училиште се големи. Се бара сè и сешто, од хартија, до клима-уред и завеси. Дел од родителите се лути што на почетокот на школската година мора да одвојат многу пари за работи кои, како што велат, треба да ги обезбеди самото училиште.

■ На почетокот на оваа учебна година дадов 6.000 денари за средства за хигиена и за инвентар во училиштето. Имам две деца кои одат во училиште. Помалото е прво одделение. Дадовме пари за кутии за ранецот и за опремата за училиште. Исто така, плаќаме и за закачалки каде децата ќе ги ставаат јакничките. Прашањето е дали и наредната година ќе плаќаме за закачалки, со оглед на тоа што овие сега, најверојатно, ќе мора

да останат во истата училница. Се даваа пари и за тоалетна хартија, хартија за раце... Само за течен сапун не плаќавме, зашто има обезбедено – вели Александра, мајка на две деца.

Таа смета дека најголеми виновници за парите кои се даваат се самите родители. Вели, има родители кои постојано предлагаат да се купи нешто – телевизор, клима-уред, завеси, музички систем, ДВД-плеер.

■ Наставниците, директно, никогаш не побарале ништо. Знаат да спомнат дека нема каде да се чуваат ранците, или јакничките, по што се појавува иницијатива ние да го обезбедиме тоа.

...

Наставниците, директно, никогаш не побарале ништо. Знаат да спомнат дека нема каде да се чуваат ранците, или јакничките, по што се појавува иницијатива ние да го обезбедиме тоа

кутии. Имаше обид да се соберат пари за телевизор, но тоа не помина. Дел од родителите побаравме програма – што ќе гледаат децата на телевизија и зошто тој телевизор е потребен за нивната настава. По ова веќе никој не го спомна телевизорот – додава Александра.

Нашата соговорничка коментира дека условите во училницата зависат од тоа колку ќе се заинтересираат родителите, и колку тие се снаодливи. Во некои одделенија родителите успеале да најдат некоја донација, па да им донесат на учениците телевизор, озвучување, клима-уред, диспансер за вода. Има и деца кои потекнуваат од побогати семејства, па нивните родители инсистираат да се обезбедат што подобри услови, се бараат ролетни, разновидни табели, прожектори, држачи за течен сапун и за хартија за раце.

■ Во некои одделенија родители купуваа табели на кои се пишува со маркер. Кај нас во одделението немаше таква иницијатива. Но ова со купувањето сè и сешто за во училиште не е ништо ново – коментира соговорничката.

Се чини навиката на родителите од времето кога децата им одеа во градинка останала. Тогаш добивале список што треба да купат – влажни марамчиња, тоалетна хартија, хартија за раце, пластични чашки. Со истото се продолжува и во училиште.

Од родителите се бара сè и сешто, од хартија, до клима-уред и завеси. Дел од родителите се лути што на почетокот на школската година мора да одвојат многу пари за работи кои, како што велат, треба да ги обезбеди самото училиште

ЗЛОУПОТРЕБА НА БЕСПЛАТНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Но, не сметаат сите родители дека вината е кај нив и дека има родители кои претеруваат во идеите како да се подобрат условите во училиштата. Додека едни се жалат на преголемите апетити на дел од родителите со чии деца учи нивното дете, други вината ја гледаат кај наставниците.

■ Дел од наставниците од училиштата, наголемо ја злоупотребуваат позицијата и го кршат концептот на бесплатно образование. Од родителите, особено на тие што имаат привачиња, уште додека се збунети и возбудени од новата страница во нивните животи им се наметнуваат различни потреби кои би требало да бидат задоволени токму со пари од родителите – мебел, завеси, ролетни, клима-уреди, телевизори, музички системи. Кај нас во училиште директно ни побараа инвентар, а родителите влегоа во дискусија за клима-уред, дрвени масивни шкафови, завеси, разни затемнувачи како вариолајт или венецијанер ролетни за прозорците, музички систем, сè под изговор дека е „неопходно за нормално одвивање на образовниот процес“. Се бараа и средства за лична хигиена, што пак постојано се повторува дека за тоа на училиштата им се дадени пари – вели Наум, родител на две деца кои одат во училиште.

Тој додава дека еден е проблемот што вработените во образовните институции креваат раменици под изговор дека се работи „за доброто на децата“, за што самиот не верува дека не е со дозвола или поттикнато од раководството на училиштето. Но, за него пострашен е проблемот што кога некој и ќе спомене дека

тоа не е работа на родителите и на родителските совети, станува предмет на обработка од другите родители.

■ Беспредметни стануваат дискусиите дека половина од мајките, на пример, не би пуштиле дете да седи под удар на клима-уред. И тука веќе не се гледа дали и колку некој е во можност да оддели од семејниот буџет. Во ова време за некој 1000, 2000 или пет илјади денари се малку, но за дел од родителите се многу сериозен товар. Сепак, за жал, се фаќаат за џеб со помислата дека „детето ќе биде подложено на подбив и ќе биде исклучено, што, за уште поголема жал, и се случува подоцна во училиштата. Дури и се оди дотаму, што тие родители се двојат од групата на „моќните“ кои сакаат да им удоволат на учителките, па и директно им се предочува кои се тие „непослушните“ – коментира родителот.

Сето тоа завршува со најдиректно и најбрутално двоене на децата кои се најневините учесници во овој процес, бидејќи дел од учениците се под многу поинаква „опсервација“ од наставничките.

■ Особено што „раководството“ на советите влегува во лични врски со учителките и станува главен пренесувач на информации и на разменетите ставови за време на договарањето. Најстрашно во нашиот случај е што откривме дека училиштето во својот буџет имало определени средства за ролетни, но тоа го одложило бидејќи „родителите веќе почнале сами да опремуваат училница по училница“. Така, низ овој процес кој се практикува со години, ништо веќе не е „за доброто на децата“ – додава родителот со кој разговаравме.

НЕ ДАВАЈТЕ ПАРИ ЗА ИНВЕНТАР

Родителите бараат државата, Министерството за образование и наука и општините да најдат модел и да прецизираат колкава ќе биде улогата на родителскиот совет во однос на тие „доброволни“ донации и ограничување на нивната висина.

■ Мора да се земе предвид дека од година на година, висината на тие изискувања е сè поголема. Секако, тука е и проблемот дека не е и не може да биде дел од образовниот процес сè она за што ќе се договараат родителите. А што ако половина од родителите сакаат да платат за, да речеме, затворен базен со олимписки стандарди и на товар на секое дете да дојде „рата“ поголема од утврдениот минимален до приход на државата или поголема од просечниот доход на самохран родител? – коментираат родителите.

Од Министерството за образование и наука пак, се децидни – пари за инвентар и за средства за хигиена не давајте.

■ Согласно со Законот за основно образование, основното образование е задолжително и бесплатно и согласно со тоа, училиштата не смеат да бараат дополнителни средства од родителите за инвентар, за средства за хигиена и слично. Согласно со Законот, основните училишта се во надлежност на општините, кои од Министерството за образование и наука добиваат блок-дотации, средства наменети за тековно одржување на училиштата – велат од Министерството.

Родителите имаат право да пријават доколку им се бараат дополнителни средства за потребите во училиштата.

■ Доколку на родителите од страна на наставниците и раководните лица во училиштата, им се бараат средства за одржување на хигиената или пак за канцеларски материјал, тие можат да поднесат писмена претставка до Државниот просветен инспекторат, кој веднаш по доставување на истата излегува на терен да ја утврди фактичката ситуација – додаваат од ресорното Министерство.

Сепак, родителите мора да внимаваат какви одлуки се носат на ниво на Советот на родители и на Училишните одбори. Доколку се работи за одлука што ја донел Советот на родители, државниот инспекторат е немоќен да го спречи дополнителниот трошок врз џебот на родителот.

■ Мораме да напоменеме дека доколку ваквата ситуација е утврдена со Одлука на Советот на родители и Училишниот одбор на училиштето, согласно со член 165 од Законот за основно образование, Министерството за образование и наука и Државниот просветен инспекторат, не ма законска основа да започне постапка против раководното лице на училиштето – објаснуваат од МОН. ■

РЕПУБЛИКАНЦИТЕ СЕ ПОБЛИСКУ ДО СВОЈОТ КАНДИДАТ

КАКО СЕ ДОАГА ДО ГЛАСОТ НА АМЕРИКАНСКАТА ДЕСНИЦА

Пишува: Горан Момирски

Последната дебата на „ГОП“ или „Гренд олд парти“ како што традиционално се именува Републиканската партија одржана во организација на „Си-ен-ен“, не донесе конечен фаворит за републикански претставник во двобојот со кандидатот на демократите, но елиминираше неколку кандидати кои не успеаја да дојдат до значителна поддршка кај јавноста. Сите тие се сосема непознати за македонската јавност, освен можеби, сенаторот Рик Санторум од Пенсилванија, кој и покрај претходното искуство и делумната харизматичност е на врвот на кандидатите што имаат еден или помалку проценти рејтинг и кои немаат речиси никакви шанси да бидат на ливчето со двајца кандидати за претседател на САД догодина. По него, со помалку од еден отсто, следуваат четворица актуелни или ексгубернери и еден сенатор.

Победник на последната републиканска дебата според сите мерила, е аутсајдерот до пред неколку месеци, Карли Фиорина, а сега второрангирана на анкетата спроведена во текот на 72 часа по дебатата. И покрај тоа што Доналд Трамп ја нападна за погрешни чекори во бизнисот додека работела како директор во „Хјулит Пакард“ а сенаторот Соненфилд тврдеше дека додека фирмата губела 60 милијарди долари, таа заработила 100 милиони долари на име на плата и бонуси, советничката на Џон Мекејн на изборите во 2010 одлично ги одби нападите на противниците и ја зголеми довербата меѓу републиканските гласачи. Со тврдењето дека целиот живот била потценета и дека сè уште е тешко да се биде жена во САД, со именувањето на Доналд Трамп како „забавувач“ и со цврстиот став дека англискиот јазик треба да остане единствен официјален јазик во САД, шефицата на непрофитната организација „Добро 360“, која како единствена жена меѓу кандидатите дојде на само девет отсто зад сè уште

најдобро рангираниот републикански кандидат, пребогатиот тајкун Доналд Трамп, кој и покрај падот од 32 отсто на 24 отсто за само три недели, сè уште е на чело на листата на најпопуларните. Зад Фиорина е единствениот Афроамериканец меѓу републиканците, Џон Карсон, чиј рејтинг, слично како и на Трамп, падна за 5 отсто и сега има 14 отсто поддршка.

Промената на расположението кај регистрираните гласачи на републиканците најдобро може да се објасни со ставот на 31 отсто од нив, кои сметаат дека Трамп е губитник и 52 отсто од нив, кои се сигурни дека Фиорина е победник во дебатата. Прецизните Американци пресметале дека дебатата ја гледале преку 23 милиони луѓе, што ја прави една од најгледаните ТВ-програми оваа година.

Главниот судир во дебатата се случуваше меѓу двајцата, сега најдобро рангирани кандидати, кои се единствените што никогаш не работеле

на политичка позиција. Тоа за дел од американските политичари значи дека јавноста е заситена од традиционалниот профил на политичар и бара нешто различно како тајкумот и шоумен Трамп, колку и да изгледа тој несериозен во очите на своите ривали. Други пак предвидуваат дека до крајот на трката ќе се види дека класичните политичари како Џеб Буш, кој доаѓа од семејство кое на Америка ѝ дало двајца претседатели, допрва ќе ги покажат своите квалитети.

Најголем добитник меѓу професионалните политичари на последната дебата беше сенаторот од Флорида, Марко Рубио, кој со пораст од 3 отсто и вкупен рејтинг од 11 отсто сè уште може да се надева на големото финале, а истото важи и за Џеб Буш, со 9 отсто, Тед Круз од Тексас и Мајк Хакаби од Арканзас, кои имаат по 6 отсто рејтинг. За останатите, Ранд Пол (4 отсто) Крис Кристи (3 отсто) и Џон Касич (2 отсто) се чини дека шансите да ја добијат кандидатурата за пре-

Македонија не е дел од сложената процедура за избор на кандидат за претседател на САД од редовите на Републиканската партија. Земјата која се смета за најдобра на целиот свет, има други приоритети и други теми за дебата меѓу кандидатите. Некогаш тие се меѓународни, но најчесто се работи за внатрешни прашања кои не можат целосно да ги разберат ниту десетиците Американци кои не го зборуваат англискиот јазик, а не пак Европејците, кои дебатата ќе ја следат дури во финалето, догодина во ноември

тседател се само теоретски. Според анкетата на „Си-ен-ен“, дури 44 отсто од републиканските гласачи сметаат дека Доналд Трамп, кој во светот е исмејуван поради своите несмасни изјави на разни теми, е најдобриот кандидат кој може да се соочи со економските проблеми на Америка. Дури четирипати помалку поддршка на оваа тема има второпласираната Фиорина, на тема економија. Трамп води и на тема имиграција со 47 отсто спрема 15 отсто за Марко Рубио, а изненадување е што Рубио е полошо оценет и кај надворешната политика, иако за разлика од Трамп, кој направи неколку гафови, важи за одличен познавач на глобалните прашања. Во однос на противничкиот табор, републиканците имаат право да се надеваат на победа во пресметката со демократите, особено поради фактот што дури 65 отсто од членството наспроти 51 отсто кај демократската партија е ентузијастички расположено да гласа на изборите.

ТЕМИТЕ ШТО ГО ОДРЕДУВААТ РЕЈТИНГОТ НЕРЕТКО НЕРАЗБИРЛИВИ ЗА ЕВРОПА

Меѓу економијата и невработеноста, меѓу имиграцијата и прашањето дали шпанскиот јазик треба да биде официјален јазик на САД, меѓу прашањата дали САД треба воено да ја бранат својата глобална дипломатска позиција на дебатите, се појавија и многу прашања кои нема да влијаат ниту на генералната американска внатрешна политика, ниту на глобалните трендови, но можат да влијаат на изборот на иден претседател на САД. Еден од тие моменти беше извинувањето на Џеб Буш, упатено кон неговата мајка и признанието дека во младоста користел марихуана.

Некои кандидати зажалија за дел од своите тврдења на дебатата. Тврде-

њето на сенаторот Ранд Пол, кој рече дека Саудиска Арабија не примила бегалци од Сирија, беше дочекано на нож од дипломатијата која тврди дека официјален Ријад дал прибежиште на повеќе од 2.5 милиони Сиријци, а претставник на УНХРЦ подоцна изјавил дека околу 500 илјади Сиријци се примени во земјата.

Во незгодна ситуација беше фатен и гувернерот на Њу Џерси, кој изјави дека експретседателот Џорџ Буш го назначил за државен обвинител во Њу Џерси на ден пред уривањето на кулите-близначки, а медиумите веднаш открија дека тоа се случило четири месеци по 11 септември.

Проверката на фактите спроведена од десетина експерти од разни области координирани од „Си-ен-ен“ ја потврдија изјавата на Џеб Буш, кој изјави дека програмата за училишни ваучери во Флорида била создадена додека тој бил гувернер со што тој се спаси да биде обвинет за давање лажна изјава.

Од проверката на искажаните факти куртули и Бен Карсон, кој изјави дека големиот број научни студии направени за врската меѓу вакцинација и аутизмот не докажуваат дека оваа болест се добива со вакцинација. Карсон, кој е детски неурохирург, со ова му се спротивстави на Доналд Трамп, кој претходно посочи студии со кои се обиде да ја докаже поврзаноста меѓу вакцините и аутизмот.

Кандидатите се судрија и на темата за употреба на марихуана за медицински потреби, при што најмногу загуби Кристи, кој иако тврдеше дека поддржувал употреба на марихуана за медицински цели, сепак, законот за имплементација на ваква програма подготвен од неговиот демократски претходник го потпишал дури откако јавно се противел на таквата можност. ■

КОНЦЕПТУАЛЕН СПОР НА ГОЛЕМИТЕ СИЛИ

ЗОШТО РУСИЈА И САД НЕ СЕ СОГЛАСУВААТ ЗА СИРИЈА?

За Русија, суверенитетот е традиционален поим заснован врз Договорот од Вестфалија, кој стави крај на Триесетгодишната војна во 1648 година. Според таа спогодба, државите имаат целосна власт над нивните територии; надворешни играчи не може да се мешаат. Европските земји и администрацијата на Обама во САД се придржуваат до различен, понов концепт, наводно заснован врз хуманитарните вредности

Сега кога Русија јасно даде до знаење дека нема да остане на маргините на сирискиот конфликт, американските стратегии се принудени да смислат одговор. Тоа е позната ситуација: Со години, САД одговараат на секоја акција на Русија наместо да признаат дека двете земји се на различни страни од еден важен концептуален спор околу природата на суверенитетот.

За Русија, суверенитетот е традиционален поим заснован врз Договорот од Вестфалија, кој стави крај на Триесетгодишната војна

во 1648 година. Според таа спогодба, државите имаат целосна власт над нивните територии; надворешни играчи не може да се мешаат. Европските земји и администрацијата на Обама во САД се придржуваат до различен, понов концепт, наводно заснован врз хуманитарните вредности: Ако режимот ги повредува своите граѓани, дозволен е влез на надворешни играчи. Во 2012 година, Чарлс Циглер, професор на Универзитетот во Луисвил, напиша труд за рускиот концепт на суверенитетот:

„Европа се придвижува од традиционалниот концепт на модерната држава кон постмодерниот поим за ограничен суверенитет што мора да попусти пред хуманитарните импулси. Русија, како и Кина, во голема мера се придржува кон модернистичките принципи на политичките вештини произлезени од Вестфалија, перспектива која го гледа суверенитетот како речиси апсолутен. Европскиот космополитизам, пак, смета дека тоа модернистичко толкување на суверенитетот е заостанато и варварско. САД се некаде помеѓу двете крајности, длабоко внатрешно поделени помеѓу модерните и постмодерните ставови за суверенитет, каде реалистите и изолационистите се придржуваат кон првото, а либералите и неоконзервативците кон второто.“

Инстинктивно, европскиот, а во последно време и американскиот пристап, е попривлечен. Природно е диктаторските режими, како што е режимот на претседателот Владимир Путин во Русија, да го бранат апсолутниот суверенитет: тоа е корисно за нивното самоодржување, иако не е во интерес на луѓето со кои владеат. Покрај тоа, постмодерниот став кон суверенитетот се базира на многу понов меѓународен консензус од Договорот од Вестфалија.

Во 2005 година, Генералното собрание на Обединетите нации ја усвои резолуцијата за афирмирање на т.н. „Одговорност да се заштити“, што ѝ овозможува на меѓународната заедница да ги користи сите соодветни средства за заштита на населението на земјата од режимот кој спроведува етничко чистење или извршува воени злосторства. Реалноста е посложена. Доктрината „Одговорност да се заштити“ е предмет на интензивна дебата откако беше усвоена резолуцијата. Многу земји, вклучувајќи ги Кина и Русија, го гледаат тоа како превентивна доктрина. - Според нашето мислење, меѓународната заедница треба, во прв ред, да се фокусира на обезбедување на сеопфатна помош на државите во зајакнувањето на нивните капацитети и за превентивна дипломатија - рече Михаил Маргелов, кој ја претставуваше Русија во ОН за време на дебата во 2009 година. - Секоја интервенција од меѓународната заедница треба да биде од исклучителна природа - вели тој.

„Одговорност да се заштити“ првпат официјално се употреби во 2011 година за да се оправда вооружена интервенција, кога била употребена сила против режимот на Моамер Гадафи во Либија. Димитриј Медведев, кој тогаш беше претседател на Русија, ја одобри и покрај забелешките на Путин, кој тогаш владееше со земјата од Кабинетот на премиерот. Путин мешањето на Западот во Либија го нарече „крстоносна војна“ против една суверена земја. Со тоа тој си заработи опомена од Медведев, единствениот вистински чин на побуна

од страна на слабото претседател во четирите години служба пред Путин.

Путин сè уште смета дека либиската интервенција е грешка и постојано ја споменува Либија кога ја оправдува својата поддршка за режимот на Башар ал-Асад во Сирија. - Ако Русија не ја поддржуваше Сирија, ситуацијата во таа земја ќе беше полоша отколку во Либија и одливот на бегалци ќе беше уште поголем - рече тој минатата недела.

Ситуацијата во Сирија е, всушност, многу полоша отколку што некогаш беше во Либија: Милионите раселени лица и подметот на Исламската држава се сведоштво за тоа. Путин тврди дека бројот на жртви е резултат на западното влијание, но, оружјето што тој го обезбеди за Асад уби илјадници Сиријци, што се вклопува со неговиот став дека не треба надворешни играчи да се обидуваат да го променат режимот во една суверена земја.

Тоа дури можеби се вклопува и со најновото повторување на концептот „Одговорност да се заштити“. Еден од „заедничките принципи за помош“ што се наведени во извештајот од 2014 година на таа тема од генералниот секретар на ОН Бан Ки-мун, е „Не прави зло“:

„Искуството покажува дека лошо дизајнираната меѓународна помош може ненамерно да создаде или да ги влоши социјалните судири, со што придонесува за развојот на злосторства. Особено штетна е меѓународната поддршка или техничките совети што придонесуваат за дискриминација и за нееднаквост или за ривалството меѓу групите околу изворите на приходи“.

Може да се тврди дека Путин не е доследен во врска со примената на неговиот концепт. Што е со руските воени авантури во Грузија и во Украина? Официјалното објаснување на Путин е дека руското мешање во двата

овој пристап, истиот вид на притисок можеби еден ден ќе мора да се примени на Кина, која ги дели ставовите на Русија.

Втора опција е да се договорот нови правила за меѓународниот ангажман на големите сили. Тоа би значело да се договорот, најверојатно под покровителство на ОН, за порестриктивни и поконкретни средства за решавање на спорови со кои одлуките за меѓународна интервенција ќе бидат помалку уловени од интересите и од правото на вето на сите постојани членки на Советот за безбедност. Тоа е, секако, идеалистички, но тоа е видот на суверенитетот што го има развиено Европската унија, па не е без преседан.

Најверојатната опција, сепак, е дека секој нов инцидент се третира како посебна ситуација со свои импликации на реалната политика. Тоа, донекаде, се прави во Украина, каде што на Путин му е дозволено да го задржи Крим, а западните преговарачи ја принудуваат Украина да прифати специјален статус за териториите што сега се под контрола на руските полномошници. Во Сирија, тоа би можело да значи ситуационски сојуз со Русија против Исламската држава и договор за поделба на Сирија или исфрлање на Асад како нејзин легитимен владетел.

Тоа не е најдоброто решение, но подобро е од неуспех и од бескрајна дипломатска и воена ескалација. ■

Извор: „Блумберг вју“
Превод: Ана Цветаноска

случаја е одговор на претходните интервенции од страна на Западот, кој го обвини за поттикнување нелегитимна промена на режимот во двете постсоветски држави. Она што тој не може да го каже јавно, а што ја илустрира неговата недоследност, е дека Русија никогаш не го сметаше суверенитетот на Украина или на Грузија како решено прашање.

Нема сомневање дека Путин ги брани своите прагматични интереси и во постсоветското соседство на Русија и во Блискиот Исток, каде што во последните неколку години не биле добри кон руските традиционални сојузници како Гадафи и сега Асад. Тој, сепак, исто така, го брани јасниот концепт за надворешна политика. САД и нивните сојузници,

со своите прагматични интереси, се залагаат за еден поинаков, понејасен концепт поради тоа што сè уште се развива. Судирот меѓу две гледишта има избиено на површина во неколку наврати, а Сирија и Украина се двете актуелни жаришта.

Може да постојат само три пристапи кон решавање на овој конфликт на идеи. Еден од нив е Западот воено и економски да ѝ се спротивстави на Русија, со тоа што ќе го направи ставот на Русија безначаен. Во Сирија, на пример, тоа би значело дека зголеменото руско присуство ќе чини премногу за да се спроведе. Не е јасно дали постои политичка волја да се спроведе тој став, што можеби ќе вклучи и судир со руските сили во таа област. И со

БИТОЛСКАТА СТАРА ЧАРШИЈА РАСКАЖУВА ПРИКАЗНА ЗА ЕДНО ДРУГО ВРЕМЕ

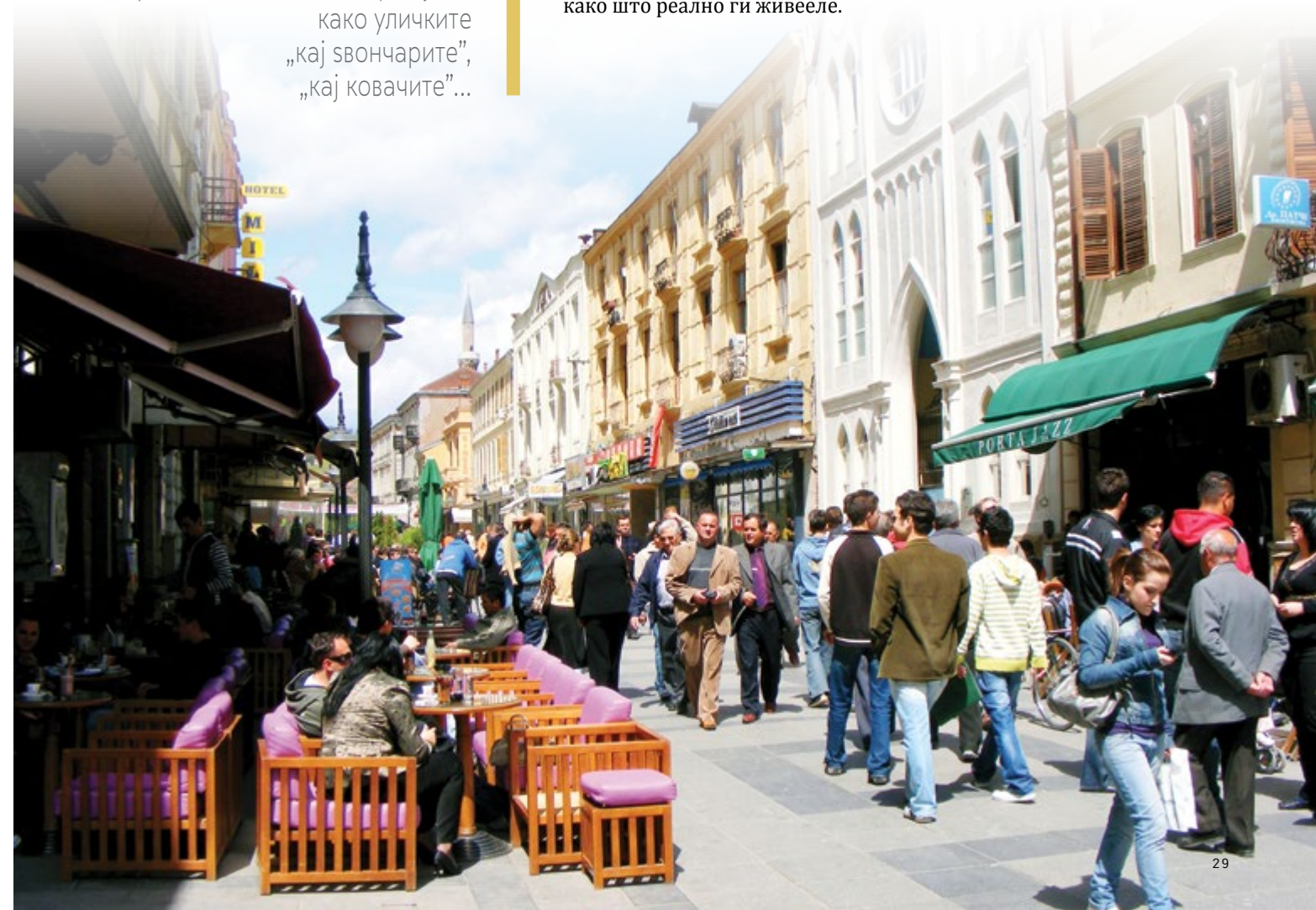
Денес, кога поминавме низ старата битолска чаршија, видовме дека уште постојат железните кепенци, но тие не ги кријат некогашните занаетчиски дуќани, туку ги затскриваат современо опремените продавници.

Бројот на занаети што опстојуваат е исклучително мал, но останале некои од имињата на занаетите по кои се препознавале одредени улички во делот од чаршијата, како уличките „кај свончарите“, „кај ковачите“...

Пишува | Невена Пойовска

Сјајот и падот на величествената Битола, нејзиното богатство и нејзината сиромаштија останаа засекогаш овековечени од остроото око на првиот снимател на Балканот, Милтон Манаки. Секоја негова фотографија, секој кадар и секоја сцена ни овозможува и сосема јасно да ги согледаме историските настани и денес. Тие негови слики останати да сведочат за едно друго време ни ги прикажуваат состојбата и времето токму онака како што Манаки и неговите современници ги гледале и како што реално ги живееле.

Токму старите слики ни покажуваат дека во еден период Битола постепено започнува да се вообличува во значаен трговски центар со многу силни трговски врски со Венеција, со Дубровник, но и со многу други градови кои во тој период играле важна улога во европската и во светската трговија. Таа во исто време била и место каде што се чувале најразлични странски трговски производи кои потоа биле наменети за понатамошен транспорт на пошироките пазари.

- Во тоа време, од Дрвен-пазар до Ат-пазар, тесните камени сокаци ќе те одведеа низ триесетина чаршии. Секоја од нив одзвонува со свој посебен звук, со свој посебен глас. **Мајсторите** - мајтапчи и калфите - досетливи, постари и помлади, совети и поуки на секој чекор..., се присетуваат старите битолчани.

Во 19 век, во Битола постоеле и се развивале околу 140 занаети или професии, лоцирани на различни пазари, во различни улички, групирани во посебни еснафски организации: Ат-пазар, Овчи-пазар, Житни-пазар, Маст-пазар, Тус-пазар, Пекмез-пазар, Дрвен-пазар и уште многу други.

- **Пазарите ќе ве пречекаа со раширени раце, анџиите и меанџиите ќе ве повикаа да се одморите и да се нагостите, бозаџиите и салеџиите ќе ве заблажеа, а ќе ве дочекаа чаршиите и трговците** - се навраќаат на минатото битолчани.

Старата Битолска чаршија со околу 900 дуќани, беше дамарот на градот каде се се создаваше и каде се се продаваше. Во неа се насетувааше животот на Битола. Бројните занаети и професии го диктираа темпото на животот на целокупното население и од градот, но и од околните места. Ударите на чеканот, звукот на машините, сјајот на срмата и сребрените нишки кои блескаат од изложите.

- **Пазарните денови беа особено бучни, исполнети со трговски надмудрувања и купувачки негодувања. Но, сепак, сите тие најчесто завршуваа на општо задоволство.** Дрвените дуќани со дрвени кепенци, во пожар изгорени, а нови поцврсти направени и со метални кепенци затворени. Затворањето на кепенците претставуваше момент на привремено затајување и подготовка за утрешниот ден. И додека терзиите, срмаџиите, кондураџиите, опинчарите, калаџиите, златарите, кујунџиите и другите заминуваа на заслужениот одмор, низ чаршијата

се ширеше звукот на чалгиите, а мирот кој постепено завладувааше доцна во ноќта го нарушуваа фурниите, анџиите, симитџиите и бурекџиите, кои со мирисот на свежо приготвените јадења го будеа новиот ден - велат постарите.

Речиси не постоел трговец во градот кој не зборувал барем еден странски јазик. Економскиот просперитет на градот влијаел и врз отворањето на големата Отоманска банка, на Француската банка и на уште неколку вакви големи финансиски институции.

На ваков начин, економски но и политички, Битола станала место каде лесно доаѓале и се прифаќале најразлични влијанија, но овој пат европски. Врз традиционалните

градителски техники се надградуваат новите европски стилови и влијанија. Куќите добивале физиономија на оние што се среќавале во европските градови, но во однос на функционалноста тие останале во рамките на традицијата. Некогашните долапи постепено се заменуваат со најразлични креденци, порцеланот станува сè поприфатен од богатите битолски фамилии, газииите ламби се заменети со порцелански ламби увезени од Виена, Лајпциг, Минхен. Клавирите и пијаната кои ги имало во огромен број во градот стануваат предмет на престиж. Дури и оние битолски фамилии кои немале нити еден музички образован член, поседувале свои клавирите затоа што тоа им обезбедувало

своевиден углед во градот. Оттука и називот „град на клавирите“.

Еден многу важен момент од овој период за Битола е посетата на турскиот султан Решад V во 1911 г. кога битолските кујунџии му подариле рачно изработена позлатена масичка и златна мастилница. Покрај сиот сјај на султановиот пречек, набрзо доаѓа до вистински пад на турското владеење со Битола...

Денес, кога поминавме низ старата битолска чаршија, видовме дека уште постојат железните кепенци, но тие не ги кријат некогашните занаетчиски дуќани, туку ги затскриваат современо опремените продавници. Ја будат љубопитноста и го бараат џагорот на оние што останале последни. Свончарите, шапкарите, папуџиите, ковачите и метларите наспроти свекларите, локумџиите и леблеџиите.

Сега, во современи услови, бројот на занаети што опстојуваат е исклучително мал, но останале некои од имињата на занаетите по кои се препознавале одредени улички во делот од чаршијата, како што е случај со уличките „кај свончарите“, „кај ковачите“ и сл. Овие локации и термини кои се зачувале до денес, а кои навидум се само обични податоци, во својата суштина ја кријат приказната за едно друго време. ■

АДОЛЕСЦЕНТИТЕ НАЈЧЕСТО СТРАДААТ ОД СКОЛИОЗА

За жал, ако стручно лице не ги препознае, во смисла на систематски преглед, почетните деформитети на 'рбетниот столб долго време се провлекуваат незабележително, сè додека не земат замав, додека не се развијат до оној стадиум кога искривувањето навистина е очигледно, кога некој од околината ќе забележи, вели д-р Димова

Разговараше | Александра М. Бундалевска
Фоџо | Александар Ивановски

Сè повеќе има деца кои имаат симптоми на сколиоза, покажа едно истражување кое го реализираа лекари од Првата општа болница „Ремедика“. Според резултатите од тоа истражување, многу е висок процентот на родители кои не го однеле своето дете на ортопедски преглед кој е надвор од редовните систематски прегледи кои ги организира училиштето. За симптомите на сколиозата, факторите и за начинот на лекување, разговараме во д-р Александра Димова, специјалист ортопед.

■ **Кои се симптомите на сколиозата? Како се манифестира оваа болест?**

ДИМОВА: Сколиозата е деформитет на 'рбетниот столб во неколку рамнини. Тоа е искривување на 'рбетот во форма на латиничната буква „с“. Покрај искривувањето, има и ротација на самите пршленски тела. Тоа е крајниот ефект на деформитетот. Сколиозата е едно комплексно искривување кое, на око, најчесто се манифестира со асиметрија во висината на рамениците, асиметрија во испакнатост на лопатките, во самиот струк, еден вид грпка на одредени делови на телото.

■ **Дали родителите знаат да препознаат дека нивното дете има искривување на 'рбетот?**

ДИМОВА: За жал, почетните манифестации на искривувањето на 'рбетот најчесто поминуваат незабележано од страна на родителите, но и од страна на децата. Адолесцентите се онаа група што е најчесто нападната од овој деформитет. За жал, ако стручно лице не го препознае, во смисла на систематски преглед, почетните деформитети на 'рбетниот столб долго време се провлекуваат незабележително, сè додека не земат замав, додека не се развијат до оној стадиум кога искривувањето навистина е очигледно, кога некој од околината ќе забележи. Тоа се години кога младите луѓе, повеќе заради пубертетот, се повлекуваат, се кријат во своите соби. Едноставно, родителот нема можност да го уочи деформитетот. Во периодот на адолесценција има најголем развој на овие деформитети. Тоа е таканаречена група на адолесцентни сколиози. Се јавуваат и како конгенитални, јувенили, инфантилни во раната

возраст, непосредно по раѓањето. Тоа се други видови сколиози кои се следат и се третираат уште од најрана возраст. Адолесцентната сколиоза, како една најчеста и најинтересна група на сколиози, се јавува токму во тие пубертетски години.

■ **Откако ќе поминат редовните ортопедски прегледи за новороденчето и контроли до тригодишна возраст, како да се нема навика потоа редовно да се носат децата на ортопедски преглед. Зошто е тоа така?**

ДИМОВА: Контролите на специјалистот пофреквентно се закажуваат до четвртата година од живот, кога се следи непосредниот раст и развој, моториката, проодувањето, оските на нозете, стапалата итн. Тоа не значи дека тука треба да се застане. Следната рутинска ортопедска контрола е околу седумгодишна возраст, кога почнуваат обврските во училиштето и кога почнува да се следи 'рбетот и да се прави скрининг за деформитети на 'рбет. Во овој период има и редовни систематски прегледи организирани од страна на училиштето. Но, сепак, таму се проверуваат повеќе работи, за кусо време се вршат прегледи на поголема група деца и можно е да се случи да не се забележи некаков деформитет, посебно ако се иницијални. Убаво е и треба да се има свесност и навика за редовен рутински ортопедски преглед, токму поради скринингот на деформитетите на 'рбетот.

■ **Дали само тешките ранци со книги за на училиште се причина за појава на сколиозата кај децата?**

ДИМОВА: Не се само тешките ранци причина за појава на сколиоза. Напротив, причината на најголемата група на сколиоза ја нарекуваме идиопатска, што значи дека причината или етиологијата е непозната. Тука влијаат генетските фактори, бидејќи процентуално, женските лица почесто заболуваат од искривување, во размер околу осум спрема еден. Точната причина за развој на овој вид деформитети

не е позната. Тешките ранци, неправилното држење на телото, долгото седење, долго седење пред компјутер или таблет, физичката неактивност можат само да придонесат или пак да бидат причини за таканаречено лошо, сколиотично држење. Тоа се таканаречените неструктурни сколиози кои имаат мускулно нарушување, кои даваат лошо или сколиотично држење, меѓутоа нема реален деформитет на 'рбетот и се лесни за корекција. Структурните сколиози или вистинските деформитети на 'рбетниот столб имаат многу посериозна проблематика и се навистина комплексни и долготрајни за лекување.

■ **Освен забрзаниот раст, дали постојат други фактори кои влијаат врз влошување на сколиозата?**

ДИМОВА: На прво место е полот. Веќе рековме дека женските лица почесто заболуваат од сколиоза за разлика од машките лица. Затоа е многу важно редовното следење, бидејќи не може однапред да знаеме на кое дете може да му се случи да почне да развива деформитет на 'рбет. Токму тој забрзан раст во тие години е период кога детето расте, но интензивно расте и деформитетот. Токму во овој период треба најмногу да се дејствува и тогаш е најголема можност за корекција на деформитетот. Ако се пропушти таа возраст, во моментот кога ќе заврши коскениот раст на детето, немаме веќе никаква можност за корекција на деформитетот, освен хируршка.

■ **Колку спортувањето помага во лекување на искривен 'рбет?**

ДИМОВА: Спортувањето, секако, се препорачува. Пливањето посебно се препорачува за третирање на проблеми со 'рбетот, но ниеден друг спорт не е исклучен и не е забранет кај децата кои имаат деформитети на 'рбетот. Дури и асиметричните спортови, како тенисот, на пример, не е исклучен. Но, спортската активност не е сама по себе доволна

за третирање на деформитетите, туку тие треба соодветно да се третираат според препораките на специјалистот ортопед. Спортската активност ќе биде само дополнување.

■ **Дали може сколиозата да се излечи?**

ДИМОВА: Секако дека се лекува. Но, како што напоменав, лекувањето е комплексно и долготрајно, бидејќи можноста да напредува трае онолку колку што трае скелетниот раст на пациентот. Пристапот кон лекување на сколиозата зависи од нејзиниот степен на изразеност и попатно се менува во текот на растењето, зависно каков е ефектот од она што се прави како третман. За најблагите степени на сколиоза лекувањето се состои во спроведување на специфична програма на вежби за сколиоза кои пациентот ги добива од страна на стручно лице. Вежбите треба да се научат правилно и да се применуваат секојдневно за да има ефект од третманот. Нередовното спроведување на вежбите не дава никаков ефект. Тука имаме борба со пациентите. Многу битно во пристапот на третманот на лекување на сколиозите е самиот однос на пациентот, соработката со него, со родителите. Треба да се објасни колку е важно да се следат препораките и да се биде упорен во лекувањето кое може да трае долги години. Важно е да се доаѓа на редовни контроли за да се следи процесот – дали сколиозата стагнира, се намалува или пак евентуално, напредува. Следен чекор би бил носење на корективно помагало, ортоза, или таканаречени корсети, кои служат дополнително да прават секојдневен притисок, потпора и корекција на деформитетот, повторно во комбинација со вежбите кои треба и понатаму да се спроведуваат редовно. Најтешките облици на сколиозата се лекуваат хируршки, со корективни хируршки интервенции. Ги има повеќе видови и зависат од степенот, од видот на сколиоза, од нивото на 'рбетниот столб на кој се јавува сколиозата. ■

МАКЕДОНИЈА ВО МЕЃУНАРОДНИТЕ ДОГОВОРИ И ИНТЕРЕСИТЕ НА ГОЛЕМИТЕ СИЛИ

Во текот на целиот XIX и во почетокот на XX век, во развојот на општествено-политичките односи во Османлиската Империја и кај малите балкански држави, од круцијално значење била политиката на Големите сили. Во Балканот се чувствувало влијание од новите модерни општествени феномени, кои извршиле драматични трансформации и модернизација во повеќе сегменти од социјалното, економското и политичкото живеење во Западна Европа

Пишува | 9-р Димиџар Љоровски Вамваковски

(продолжува од претходниот број)

1 РУСКО-ОСМАНЛИСКИ ПРЕЛИМИНАРЕН МИРОВЕН ДОГОВОР

(Сан-Стефано, 3 март 1878 г.)

Неуспехот на Цариградската конференција бил еден од поводите Руската Империја да ѝ објави војна на Високата порта. Претходно, официјален Петроград преку дипломатски чекори ја обезбедил неутралноста на Австро-Унгарија со Будимпештанската конвенција. Како резултат на руската победа следувал Санстефанскиот прелиминарен договор. Прелиминарен бил затоа што Русите уште во текот на војната, во изјава упатена до големите сили, изјавиле дека прашањата од општоевропски интерес ќе бидат разгледувани на една посебна конференција на големите сили. Во однос на османлиска Македонија, овој договор

најголем дел од нејзината територија вклучува во составот на новата бугарска држава, што било во спротивност од Будимпештанската конвенција, каде што строго било договорено дека нема да биде создадена голема словенска држава на Балканот. Во Санстефанскиот прелиминарен договор се предвидувало:

„член 6. Бугарија се конституира во автономно, трибутарно кнежевство со христијанска влада и со народна милиција.

Дефинитивните граници на бугарското кнежевство ќе бидат определени од една специјална руско-османлиска комисија пред руската империја да ја евакуира Румелија. Оваа комисија ќе води сметка за измените што треба да се воведат на самото место по главната линија за начелото на националноста на мнозинството жители од граничните околии според основите на мирот, како и за топографските потреби и за практичните сообраќајни интереси на локалното население...“.

Јасно се гледа дека овој договор не се водел од етногеографските карактеристики на териториите што биле предвидени да влезат во новата бугарска држава. Единствено, оваа „држава“ претставувала одраз на руските аспирации кон источниот Медитеран и создавањето држава-сателит во југоисточниот дел од Европа.

Просирноста на овој прелиминарен договор предизвикал остри негодувања кај другите големи сили поради можноста од промена на рамнотежата на силите на Балканот. Опасноста од повторување на Кримската војна (1853-56), во која Русија

била декласирана од страна на другите европски сили, го принудила руското раководство да се согласи да почне преговори со Австро-Унгарија и со Англија за измена на Санстефанскиот договор. На 30 мај 1878 година во Лондон успешно завршиле преговорите меѓу Русија и Англија, а било разрешено и прашањето за границата на идната бугарска држава. Во меморандумот бр.1 во членот 3 било предвидено: „Западната граница на Бугарија ќе биде исправена по националниот принцип, така што би го исклучил од таа провинција небугарското население. Западната граница на Бугарија, во принцип, не смее да преминува зад линијата што би врвела од Нови Пазар кон Курча-Балкан (т.е. приближно кон Сер)“.

2 БЕРЛИНСКИОТ ДОГОВОР (Берлин, 13 јули 1878 г.)

Како резултат на договореното од Лондон, на 13 јуни 1878 година почнал Берлинскиот конгрес, кој сметаше дека, конечно, ќе го реши источното прашање. На него Австро-Унгарија се здоби со право војнички да ја окупира Босна и Херцеговина како противтежа на руското заземање на Бесарабија и нејзиното воено присуство во Бугарија. Интересите на големите сили повторно биле во преден план. Тоа најлесно се забележува со тоа што за Софискиот санџак да влезе во рамките на Бугарија, Русија морала да се согласи Австро-Унгарија да стационара војска во областа на Нови Пазар.

Спред овој принцип, Македонија и понатаму останала во составот на османлиската држава, како што произлегува од соодветниот член од договорот:

Член 23. „Соодветни уставни, приспособени кон локалните потреби, со исклучок на клаузулите за даноци во критскиот устав, ќе бидат воведени и во други делови на европска Турција, за кои во овој договор не е предвидено посебно уредување“.

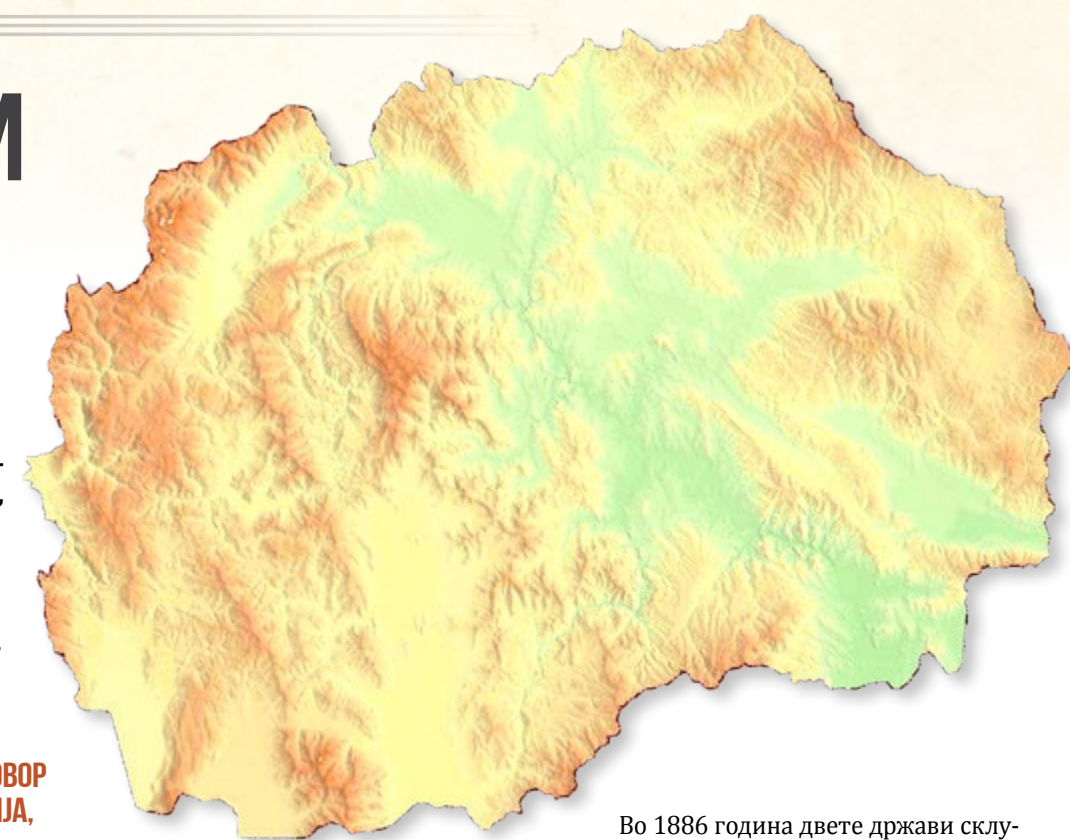
3 „СОЈУЗ НА ТРОЈЦАТА ИМПЕРАТОРИ“ - ДОГОВОР СКЛУЧЕН МЕЃУ РУСИЈА, ГЕРМАНИЈА И АВСТРО-УНГАРИЈА (Берлин, 18 јуни 1881 г.)

Како резултат на големата источна криза и Берлинскиот договор дојде до затегнување на односите меѓу големите сили. Меѓутоа, меѓународните околности ја наметнувале потребата од нивно нормализирање. Како резултат на тоа, на 18 јуни 1881 година во Берлин бил потпишан „Сојуз на тројцата императори“, кој во својата суштина претставувал спогодба за неутралност. Договорот, покрај другото, ја потврдувал и состојбата утврдена со Берлинскиот договор во однос на Балканот, дозволувајќи ѝ на Австро-Унгарија да ја окупира Босна и Херцеговина кога ќе го смета тоа за погодно.

Протоколот од договорот во членот 4 гласи:

1. Бугарија

Трите држави нема да се спротивставуваат на возможното соединување на Бугарија со Источна Румелија во пределите на територијалните граници укажани во Берлинскиот договор... Тие се согласуваат да ги отргнат Бугарите од секакви агресивни дејства кон соседните области, имено, Македонија, и да им изјават дека во тој случај ќе дејствуваат на своја одговорност и ризик...“.

4 АВСТРО-УНГАРСКО-СРПСКИ СОЈУЗЕН ДОГОВОР (Белград, 28 јуни 1881 г.)

Помошта што официјална Виена ѝ ја дала на Србија за време на Берлинскиот договор за нејзино територијално проширување во Нишкиот санџак, довело до склучување трговски договор меѓу двете држави, кој подоцна бил проширен и со политички. Всушност, овој договор во некои аспекти го доведува во прашање државниот суверенитет на Србија во водењето на надворешната политика.

Како противуслуга Србија ја добива можноста за територијално проширување на југ кон османлиска Македонија, како што е наведено во членот 7. „Ако како резултат на текот на работите, чијшто развој не може да се предвиди во моментот, Србија биде во состојба да направи територијални придобивки во областа на јужните граници, со исклучок на Новопазарскиот санџак, Австро-Унгарија нема да го спречува тоа и ќе вложи напори пред другите држави за да ги настрон пријателски кон Србија...“.

Во 1886 година двете држави склучиле уште еден договор (таен), кој претставувал продолжение на овој. Во однос на српската политика кон Македонија, членот 7 во овој случај бил поместен во членот 4, кој гласел: „Австро-Унгарија ќе му помага на ширењето на Србија, ако се придржува на овој договор, во правец на долината на Вардар, сè додека околностите го овозможуваат тоа, Србија да се шири во тој правец“.

Во годините што следувале биле потпишани повеќе договори меѓу големите сили, чијашто тенденција било да го одржат договореното со Берлинскиот договор. Тоа значело задржување статус кво на Балканскиот Полуостров, но и заштита на своите интереси во овој дел од Европа. Така, европските сили секогаш имале резервен план во случај на нарушување на рамнотежата што би било предизвикано од балканските држави или, пак, од востанијата на потчинетото население во османлиската држава. Тие секогаш гледале да извлекат одредена територијална придобивка со што би го зацврстиле или прошириле своето влијание на Балканот. Такви биле договорите меѓу Русија и Германија, потпишан во Берлин на 18 јуни 1887 година, потоа тој меѓу Австро-Унгарија и Италија истата година, потпишан, исто така, во Берлин. ■

(ПРОДОЛЖУВА)

КНИЖАРНИЦАТА „МАТИЦА ЕКСКЛУЗИВ“ ПРЕПОРАЧУВА:

1

Питу Гули
Кочо Топузоски

2

Длабоко во душата
Јасмина Кадра

3

Балканска психологија
Стефан Влахов - Мицов

4

Секавање на љубовта
Алисон Ричман

5

Невидливиот
Сајрус Копланд

ПРЕМИЕРА НА ДОКУМЕНТАРНИОТ ИГРАН ФИЛМ НА „БРАКА МАНАКИ“

„Последниот Македонец – Патот до истребување“ во Битола

Филмот, како што беше речено на почетокот од неговото снимање, е мотивиран од 100-годишнината од Букурешкиот договор и најмногу се снимаше на локации во Битола и во околината. Тој, според зборовите на режисерот Пиперкоски, треба да даде или да провоцира повеќе одговори

На Меѓународниот филмски фестивал „Браќа Манаки“ во Битола, премиерно беше прикажан документарниот игран филм „Последниот Македонец – Патот до истребување“ во режија на Илија Пиперкоски.

Филмот, како што беше речено на почетокот од неговото снимање, е мотивиран од 100-годишнината од Букурешкиот договор и најмногу се снимаше на локации во Битола и во околината. Тој, според зборовите на режисерот Пиперкоски, треба да даде или да провоцира повеќе одговори. Зошто Македонија во периодот пред Букурешкиот договор, но и помеѓу Балканските војни, не можеше да создаде сојузници кои ќе ја поддржат независноста? Зошто не постоела цврста Организација која наместо меѓусебни пречкања, интриги, убиства и атентати ќе го кренела духот на народот кој бил поделен под влијание на Бугарската егзархија, Грчката православна

црква, а подоцна и Српската? Зошто братоубиството заради сојузништво со Бугарите, Србите или Грците е правило, а не реткост во Македонија?

- Ние водиме борба против врховистите, затоа што сакаат да ја потчинат организацијата, да ја стават во служба на бугарскиот двор. Тоа се луѓе кои дале заклетва пред Бугарскиот дворец и пред Бугарската држава и како такви не се ништо повеќе од обични слуги - ќе рече актерот Рубенс Муратовски во улогата на Јане Сандански.

Покрај Муратовски, во филмот играат и Славиша Кајевски, Игор Стојчевски, Иван Јерчик, Ѓорѓи Јолевски, Петар Горко, Валентина Грамосли, Сашко Коцев и други.

Продуцент на филмот е Снежана Лупевска – Созен од „Тринити плус“, филмот финансиски е поддржан од Филмскиот фонд на Македонија и од Министерството за култура, а поддршка обезбеди и Општина Битола и Преспанско-пелагониската епархија. ■ (Н.П.)

АНТОЛОГИЈА

Игор Исаковски (1970-2014)

НЕЖНИТЕ. КАКО ДОАЃААТ.

мрзне, студи. се рони
здивот како прашина
врз стар клавиј. семне
нокта, крчка под прстите.
(сребрени ливчиња тонат
во црното дно на тишината)
нежните песни доаѓаат тивко.
од неочекувана топлина
испливуваат – полни сок
и музики кои канат на танц.
прегратката е толку лесна
што тешко ја дочекуваме. ние,
болни од премногу знаење.
неподготвени за вистината, чудесно
луди, за уживање на сите ѕвезди на небото.
(сребрени ливчиња полетуваат
кон црниот свод на молкот)
нежните песни доаѓаат на прсти.
како додека се прикрадуваме
еден кон друг во нокта што нè тишти.
додека нè боли знаењето. кога би се карале
со иднината. додека не знаеме дали
огледалото
да го распарчиме или да го осветлиме
со нежност. нежно доаѓаат песните
кога сме помирили. како лесна дланка
на вешт целат. да ни го додели она
кое судбината мисли дека ни следува.
се смешкаме. нежно доаѓаат звуците.
за милозлива песна. како боси стапала
врз дрвен под, како светлина што сирка
низ сите наши прозорци. нежна е
како ситна сол што се рони низ дланка
полна ветер: топла прашина наталожена
врз фотографии, случајно откриени
на запустен таван, во напуштена куќа.
во непозната земја. за нас, кои сè знаеме.
(сребрени ливчиња лебдат
насекаде околу огледалото)
нежните песни доаѓаат како навев:
снегулки во косата, ѕвездена прашина
на прстите. како кога се секавам.
и посакувам. како жар среде темна шума.
еден и сам, доволно сјаен
да го осветли патот.

100 НАЈУБАВИ СЛИКИ НА СИТЕ ВРЕМИЊА

„Автопортрет“

Пабло Пикасо (1881-1973) е шпанско-француски сликар, кој се смета за еден од основачите на правецот кубизам. Пикасо е еден од најголемите мајстори на уметноста во 20 век. Работата на Пикасо се категоризира во периоди, а познати се неговиот син период, розов период, период под влијание на африканската уметност, аналитичкиот кубизам и период на синтетички кубизам.

Овој автопортрет е насликан во 1901 година и потекнува од синиот период. ■

ТОП 5 НАЈГЛЕДАНИ ФИЛМА во САД викендов

1	ЛАВИРИНТ: БЕГСТВО НИЗ ПУСТОШОТ MAZE RUNNER: SCORCH TRIALS	Заработка: 30.300.000 \$ Жанр: акција Режија: Вес Бол Актери: Дилан О'Брајан, Каја Скоделарио, Томас Броди Сентстар
2	ЦРНА МАСА BLACK MASS	Заработка: 22.600.000 \$ Жанр: драма Режија: Скот Купер Актери: Џони Деп, Дакота Џонсон
3	ПОСЕТА THE VISIT	Заработка: 11.600.000 \$ Жанр: хорор Режија: М. Најт Шималан Актери: Оливија Дејонг, Ед Оксенбулд, Деана Данаган
4	СОВРШЕНОТО МОМЧЕ THE PERFECT GUY	Заработка: 9.800.000 \$ Жанр: трилер Режија: Дејвид М. Розентал Актери: Сана Латан, Мајкл Илај, Морис Честнат
5	ЕВЕРЕСТ EVEREST	Заработка: 7.200.000 \$ Жанр: драма Режија: Балтазар Кормакур Актери: Џејсон Кларк, Анг Пула Шерпа, Томас М. Рајт

ИЛИЈА ПИПЕРКОВСКИ, режисер на филмот „Последниот Македонец – патот до истребување“

НЕ ОЧЕКУВАВ ДА ВИДАМ СОЛЗИ НА ПРЕМИЕРАТА

Не можете ништо да промените ако не научите да го прифатите. Тоа што одбивате да го прифатите и понатаму ќе ве следи. Ако тоа што го гледате ви е непријатно или некоја личност ја сметате за негативна, тогаш вие самите не сте фокусирани на повисоко ниво на постоење, вели во интервју за „Република“ режисерот Пиперковски

Разговараше | Александра М. Бундалевска
Фотото | приватна архива

На Интернационалниот фестивал на филмска камера „Браќа Манаки“ во Битола беше прикажан документарно-играниот филм „Последниот Македонец – патот до истребување“, чијшто режисер е Илија Пиперковски.

Главните улоги во филмот ги толкуваат Сашко Коцев, Ненад Начев, Славиша Кајевски,

Зоран Љутков, Рубенс Муратовски и Биљана Драгичевиќ-Пројковска. Продуцент на филмот е Снежана Лупевска - Созен, а извршни продуценти се Огнен Антов и Владимир Анастасов.

Филмот е историска драма за крвопролевања, разделба на семејства, моќта на соседите, желбата за уништување на Македонија, татковина распарчена на многу делови и херои со големи планови и со силна желба да останат на своето.

Документарно-играниот филм „Последниот Македонец“ ја имаше својата премиера на Фестивалот „Браќа Манаки“. Честитки за премиерата, како сте задоволни од приемот на филмот кај публиката?

ПИПЕРКОВСКИ: Ви благодарам за честитките и за поддршката што ми ја давате. Да бидам искрен, во ниеден момент не очекував да видам насолзени лица за време и по проекцијата на филмот. Со оглед на фактот дека станува збор за еден од најтешките периоди од македонската историја, каде што имало предавници на секој чекор, убиства, палење цели села, масовни емиграции проследени со егзодуси и со геноциди, луѓе од иста фамилија, во три различни војски, борба еден против друг... Сите овие работи ја прикажуваат општата состојба во тоа време и ретко кој може да остане рамнодушен откако ќе ги погледне ваквите случувања.

Дали по премиерата на филмот очекувате да се разбрануваат историчарите во соседните земји?

ПИПЕРКОВСКИ: Овој филм не е наменет само за историчарите, туку за сите. Моите филмови не би можел да ги делаа и наменски да ги праваа за некоја одредена група луѓе. Планираме да има регионална, балканска промоција на филмот и се надеваме дека филмот ќе биде мотив за дебата со која би ставиле крај на сите стеги од минатото што ни пречат на сегашноста со негирањето на нашата посебност и правото да бидеме тоа што сме. Не можете ништо да промените ако не научите да го прифатите. Тоа што одбивате да го прифатите и понатаму ќе ве следи. Ако тоа што го гледате ви е непријатно или некоја личност ја сметате за негативна, тогаш вие самите не сте фокусирани на повисоко ниво на постоење.

Насловот на филмот е „Последниот Македонец“. Дали овој филм ќе ни покаже зошто и каде сме згрешиле?

ПИПЕРКОВСКИ: Филмот почнува со една мисла: „Голема цивилизација не може да се освои однадвор сè додека не се уништи себеси однавре“. Со ова сакам да кажам дека доколку не се научи историјата, таа се повторува како фарса. И токму тоа се случува. На тие исти држави, кои во 19 и во 20 век не ни дозволуваа да создадеме држава со образложение дека сме биле македонска салата, сега им пречи нашата нација

и сакаат да нè претворат во македонска салата. Знаеме дека кај нашите соседи никогаш нема да изумре идејата да го дограбат тоа што остана недограбано. Сетете се на деновите по акцијата во Куманово, кога некои од нашите соседи распоредија оружје на границите. Што ви кажува тоа? Грешката е и во нас самите затоа што со наша дозвола, а со нивни пари почнала братоубиствената војна пред 100 години. Но, нам ни останува со секоја нова генерација, во клучни историски моменти да се навраќаме на своите корени, да ги преоценуваме историските процеси и на тој начин да бараме одговор на прашањата од денешнината.

Велите дека сон на секој режисер е да снима епски филм, посебно за тема што досега никој не ја обработил како игран филм. Дали тоа значи дека Вам Ви се оствари сонот?

ПИПЕРКОВСКИ: Тежината и обемноста на сите историски теми се предизвик за секој режисер што сака да снима вакъв филм затоа што за да се работи историска тема, долг е процесот на подготовки, како на пример, одбирање материјал за костими, изградба на сценографија со автентични мотиви од тоа време, учење да се јаваат коњи, ракување со оружје, специјални ефекти... И сето ова го прави голема екипа, која треба да биде платена и ова може да трае две-три години. Трошоците се големи. А сонот ми се оствари затоа што имав одлична продукција и

мала, но многу добра екипа на која сум ѝ многу благодарен што ми овозможи разбирање во однос на малиот буџет што го имавме и желбата овој филм да биде снимен.

За што се говори во „Последниот Македонец – патот до истребување“? Дали Македонија и денес се соочува со истите проблеми како пред 100 години?

ПИПЕРКОВСКИ: Ние денес живееме во реален свет. Во свет што е полн со себичност и со безмилосна конкуренција. Во тој свет е нормално понекогаш да имате недоразбирање со соседите. Но, тоа што е важно за нас е сите тие недоразбирања да ги решиме на мирен и демократски начин, кој ќе покаже дека сите ние имаме заедничка цел. Изградба на регион на општествена благосостојба, во која, покрај економската, и духовната состојба ќе биде на повисоко ниво.

Кога ќе почне да се емитува филмот по кината низ Македонија?

ПИПЕРКОВСКИ: Очекуваме дека во најскоро време филмот ќе си го почне својот пат, како во Македонија, така и во светот. ■

Со секој купен број на „Република“ добивате попуст од 50 денари за кино-проекции во „Милениум“

ПОПУСТ
50
денари

ВАЖИ ОД 25.9. - 1.10.2015

КИНО МИЛЕНИУМ 3D

Разговараше | **Александра М. Бундалевска**

ДЕЈАН ДУКОВСКИ, ДРАМАТУРГ

НЕЗНАЕЊЕТО И ПРЕДРАСУДИТЕ СЕ МАЈКА НА БАРИЕРИТЕ

На јубилејното, 40. издание на Млад отворен театар (МОТ) гостува танцовиот театар „Лидија Литос“ од Атина, кој ќе ја изведе претставата на македонскиот драматург со европска провиниенција Дејан Дуковски. „Сметам дека режисерката на оваа претстава Фенја Апостолу успеа да најде многу точен, жесток и провокативен клуч за читање на текстот и предизвика големо внимание кај тамошната публика. Мене ми е особено драго што моите текстови се работат во Грција“, вели Дуковски во интервју за неделникот „Република“

Данска. Чичко му спие со мајка му, братот на кралот со кралицата. И главниот лик на мојата нова драма се сомнева дека системот е гнил и неправилен и тргнува да го урива. Незнаењето и предрасудите се мајка на бариерите.

■ На 25 септември на МОТ, на сцената на МКЦ ќе би де изведена претставата „Другата страна“ за која го напишавте текстот, а ќе го изведе танцовиот театар „Лидија Литос“ од Атина. Ова е второ поставување на Вашиот текст во Грција. По што оваа претстава се разликува од таа што ја постави театарот „9 Каи Кати“ од Атина пред речиси една деценија?

ДУКОВСКИ: Факт е дека текстот по првото читање не предизвика толкаво внимание во Грција колку по оваа изведба. Јас лично сметам дека режисерката на оваа претстава Фенја Апостолу успеа да најде многу точен, жесток и провокативен клуч за читање на текстот. Како една трансвестија на светот во кој ликовите се борат за смисла. Во претставата има и многу кореографија и физички театар. А се нагласува и остријата и жестината на текстот. Како и да е, предизвика многу големо внимание кај тамошната публика. Мене ми е особено драго што моите текстови се работат во Грција.

■ „Другата страна“ е драма за човечките соништа и за борбата на луѓето да сакаат и да бидат сакани кога се заробени во една уништена држава. Кој победува во борбата? Се гледа ли светлината од темнината?

ДУКОВСКИ: „Друга страна“ е драма што се случува во еден апокалиптичен поствоен контекст. Ликовите по пат ги загубиле своите идеали, своите соништа и верба во актуелниот систем на вредности или, воопшто, во системот. Нивните приказни се како отсечки загубени

■ „Бариери“ е слоганот на годишното јубилејно, 40. издание на МОТ. Дуковски, како може човек да ги урне бариерите во својот мозок?

ДУКОВСКИ: Со учење и со преиспитување. Кога викам учење, не мислам на учење напамет. И, се разбира, со сомневање. Како принцот Хамлет, кој се сомнева во системот што го опкружува. Гледа дека е нешто гнило во државата

КУЛТУРА

меѓу тоа што би сакале или како би требало да биде и тоа што било. Тие веќе ја загубиле борбата и сега очајнички бараат каква било сламка за спас. Очајнички бараат трошка љубов. Како светлина на крајот од тунелот.

■ Скопје во септември секогаш мириса на МОТ. Оваа година фестивалот прославува јубилеј. Што е за Вас МОТ? Што донесе досега, мислам на изминатите четири декади, овој Фестивал? Дали МОТ секогаш бил отворен?

ДУКОВСКИ: МОТ е фестивал што го знам уште од моето детство. На некој начин е врзан и со моите почетоци во светот на театарот и веќе од време на моите студии бев активно вклучен во неговото организирање. Извесен период бев и член во фестивалскиот одбор. МОТ е фестивал што расте, се надградува и менува, се бори за висок стандард и квалитет... тоа што е најбитно, премисата на овој фестивал да биде млад и секогаш отворен за нови тенденции и форми во театарот е тоа што го прави уникатен и интересен. Исто така, горд сум што многу мои претстави гостувале на овој фестивал низ годините наназад. Сè ми се чини дека старееме заедно.

■ На сцената на Српско народно позориште во Нови Сад пред неколку дена се случи пратизведбата на Вашиот последен текст „Духот што оди“, а претставата ја режираше нашиот Александар Поповски. За што се говори во текстот и како поминатите на пратизведбата?

ДУКОВСКИ: Да бидам искрен, јас сум сè уште под импресији од претставата и од атмосферата на пратизведбата. Тоа е мој нов текст и за мене беше исклучително важно да ја видам оваа негова пратизведба. Текстот е приказна за човек на кој му е нанесена неправда и тргнувајќи во борба за своите права тој сфаќа дека неправдата е во целиот систем, па така тргнува да го урива системот со хипнотичка моќ на убедување и на убивање... Една луцидна парафраза на Хамлет. Среќен сум што повторно работиме заедно со Ацо (Александар Поповски, н.з.) и мислам дека успеавме да направиме голема претстава. Од самиот почеток и низ целиот процес на работа, атмосферата кај целата екипа беше фантастична и сите беа апсолутно среќни и задоволни. Се работи за исклучителни актери и токму таа колективна позитивна енергија може да се почувствува и на самата сцена. Кога постои тој тип енергија во воздухот останува еден печат што секогаш се чувствува од другата страна на сцената. Ацо е голем режисер во врвна форма и мислам дека со претставава успеавме да достигнеме еден театарско-естетски врв. Публиката беше презадоволна и сите реакции беа во суперлатив. Луѓето од театарот рекоа дека не паметат кога последен пат им се случила ваква претстава. Се надевам дека скопската публика брзо ќе има шанси да ја види претставата. Најверојатно уште во октомври на „Шкупи фест“. ■

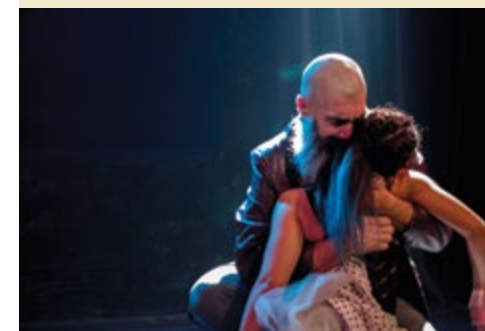
ФЕНЈА АПОСТОЛУ:

ЛИКОВИТЕ НА ДУКОВСКИ СЕ ОБИДУВААТ ДА ИЗБЕГААТ ОД ТЕМНИНАТА И ДА ЈА НАЈДАТ СВЕТЛИНАТА

Што е тоа што Ве инспирираше во текстот на Дуковски да го поставите на Вашата сцена?

АПОСТОЛУ: Кога првпат ја прочитав драмата „Другата страна“ од Дејан Дуковски, во превод на Гага Роситс, бев навистина импресионирана и од текстот, кој е длабоко поетичен и метафоричен, и од темите со кои се занимава драмата. Бев толку трогната од реалноста во која се наоѓаат ликовите од драмата, од нивните театарски дијалози на еден, навистина, груб јазик, кој го користат младите бунтовници за подобро да се изразат и кој на сличен начин го користи писателот за да ги изрази трауматичните искуства на ликовите за време на војната. По војната, животот на тие ликови преминал на „другата страна“, каде што не само што мораат да се соочуваат со последиците од воените трауми или страшните искуства низ кои поминале, туку и да најдат сила повторно да живеат, да доживеат вистински чувства како што е љубовта и да преживеат во една многу репресивна полициска држава. Тоа е периодот кога ликовите комуницираат меѓу себе, додека нивните марионети-кукли стануваат сведоци на нивното трауматично секојдневие. Нивните очи ја одразуваат траумата, а тие самите се како ранет плен што бара место за љубов, додека во исто време живее општествено исклучен во подземјето. Ликовите се мудро смислени од писателот со цел да раскаже за нивниот живот во кој се обидуваат да ги остават зад себе злосторствата низ кои поминале и да најдат решение за „овде и сега“, како и за меѓусебните односи. Ликовите се како „мрачни ангели“, кои, навистина, допреа до моето срце и ме инспирираа да ја изнесам нивната приказна на „светлина“, со цел да допрам до срцето на публиката на ист начин како што тие го допреа моето.

Кој победува во претставата, светлината или темнината, или има ли воопшто победник во таа борба?

АПОСТОЛУ: Човекот во себе тајно крие и светлина и темнина. Постои борба меѓу овие две спротивни сили

и рамнотежата меѓу нив е тоа што го одредува човечкото патување на секој од нас во мистеријата на животот. Ликовите на Дејан Дуковски се обидуваат да избегаат од темнината и повторно да ја најдат светлината во својот живот со преминување на „другата страна“, во обид повторно, по секоја цена, да живеат среќно. Така, тие симболично стануваат пример за нас и публиката има можност да се види што се случува пред, но и на „другата страна“. Ништо не се зема здраво за готово и сè може да се смени во секој момент и вистинскиот победник во борбата меѓу нашата лоша и добра страна е самиот живот, чишто главни цели се, прво, да не направи помудри и второ, да не направи посвесни.

МАЈА ЧАНАЧЕВИЌ: НАШИОТ КАМЕРЕН ОРКЕСТАР ВО ОКТОМВРИ ЌЕ НАСТАПИ ВО „КАРНЕГИ ХОЛ“

Ова е единствен и убав начин за промоција на врвната македонска музичка култура надвор од границите на нашата држава, вели Чаначевиќ

Пишува | Невена Појовска

■ Од први октомври почнува новата сезона на Македонската филхармонија. Што подготвивте за љубителите на класичната музика овој пат?

ЧАНАЧЕВИЌ: Да. На први октомври почнува новата концертна сезона 2015/2016 на Македонската филхармонија и тоа со еден несекојдневен настан, кој особено ќе биде интересен за љубителите, за познавачите на класичната музика. Концертот носи наслов „Маратон Брамс“, а како солист ќе настапи еден од денешните најбарани пијанисти во светот, извонредниот Алексеј Володин, кој во една вечер ќе изведе два концерта за пијано и за оркестар од Јоханес Брамс. Тоа е ретка практика не само кај нас, туку и во светот, бидејќи бара и посебна подготвеност

не само за пијанистот, туку за сите учесници. Ваквиот тип концерт воопшто не е лесен подвиг за солистот, зашто освен техничка бравурозност, освен виртуозноста што треба да ја поседува, нему му е потребна и голема концентрација која кај многумина исчезнува по изведбата на еден концерт, што е сосема природно. Затоа, сметам дека овој концерт ќе биде посебен, интересен, и ќе донесе разновидност, и покрај тоа што ќе се изведуваат две дела од ист композитор. Диригент на овој концерт е маестро Даниел Рајскин од Русија, познат како предводник на младата генерација музичари, но и по тоа што тој става голем акцент на толкувањата за музиката и ги прави на мошне транспарентен начин, односно ја открива структурата на едно дело до сите детали. Би ги најавила и: „Фантастичен бутик“ на пример, „Виолината на Алина“, „NY vs NY“, „Некој ме гледа романтично“, „Клецмер фешта“, „Црн бран“, „Островска инспирација“, настани кои ќе донесат навистина убава програма и фантастични солисти и диригенти.

■ Покрај циклусот „Кирилица“, годинава најавивте нов циклус, „Алхемија“. За што станува збор?

ЧАНАЧЕВИЌ: Циклусот „Алхемија“ е мошне возбудлив. Годинава во негови рамки се содржани два концерта кои можат да бидат и своевиден тест за нас, дали да продолжиме и понатаму да го реализираме. „Алхемија“ всушност, подразбира нов концепт на концерти во кои се содржани сосема различни дела во однос на жанровската и стилската определба, а сепак имаат свои врзливни звучни ткива. Годинава ќе се претстават атрактивните солисти, виртуози на своите инструменти, Џо Пауерс на усна хармоника од САД и Ави Аватал на мандолина од Израел. Целта е токму овие концерти да понудат програмски

Камерниот оркестар на Македонската филхармонија во Њујорк ќе се претстави со два концерта, на 7 и на 8 октомври. Во „Карнеги хол“ ќе настапи заедно со композиторот и пијанистот Дуке Бојациев

концепт кој ќе отскокнува од стандардниот. Инаку, циклусот „Кирилица“ останува и за нас тој е мошне значаен, затоа што преку него, иако не само преку него, го промовираме македонското музичко творештво, а во исто време им даваме посебен простор и на македонските музички уметници.

■ Почнавте со концерти за деца со кои гостувавте и во неколку градови низ Македонија. Ќе продолжите ли со таа практика и оваа година?

ЧАНАЧЕВИЌ: Симфониските концерти за деца и за млади се посебно доживување, не само за нас, туку и за публиката која тоа го докажува изминатите години. Децата со душа ги чекаат овие настани, а ние се обидуваме секогаш да нудиме разновидна програма, но и приказна која треба да ги внесе во светот на фантазијата и едновременно да им всади љубов кон класичната музика. Многу ни е важно да градиме идни генерации на љубители на квалитетна, сериозна музика. Минатата година токму со симфониски концерти за деца, со приказната за „Петре и волкот“, гостувавме и во други градови во Македонија. Салите беа преполни, а децата пресреќни што имаат можност и во својот град да ја доживеат одблизу магијата на еден филхармониски оркестар, да го видат диригентот, да го слушаат нараторот, да се запознаат со сите инструменти посебно. Тоа ни беше повеќе од доволно дека треба да продолжиме и понатаму со оваа практика. Годинава со детски симфониски концерти ќе гостуваме во Прилеп и во Битола.

■ Покрај тоа што гостувате во земјава, честопати Македонската филхармонија настапува и во странство. Ве очекува патување во Њујорк... Кажете ни каде ќе настапите и што ќе биде изведено?

ЧАНАЧЕВИЌ: Камерниот оркестар на Македонската фил-

хармонија во Њујорк ќе се претстави со два концерта, на 7 и на 8 октомври. Во „Карнеги хол“ ќе настапи заедно со композиторот и пијанистот Дуке Бојациев, во изведба на негови дела, заедно со Исмаил Лумановски на кларинет, Крсте Роџевски како вокал, Матијас Кунцли на удирачки инструменти и Начо Аримани на удирачки инструменти и вокал. Особено значаен за нас е концертот во „Меркин хол“ во „Центарот Кауфман“, на кој оркестарот ќе изведе многу комплексна програма од литературата за камерна музика. Камерниот оркестар, под диригентската палка на маестро Борјан Цанев, ќе изведе македонско дело - „Распеви на тема од Јован Кукузел“ од Гоце Коларовски, Концерт за кларинет и гудачки оркестар од турскиот композитор Хасан Тура, и „Дивертименто“ од унгарскиот композитор Бе ла Барток. А, како солист ќе се претстави македонскиот и светскиот виртуоз на кларинет, Исмаил Лумановски. Њујорк е голем културен центар во кој постојано има различни концерти, гостувања на врвни оркестри од цел свет и токму затоа одбравме ваква програма со која можеме да ги измериме силите на нашиот оркестар. Исмаил Лумановски е музичар со кој имаме одлична соработка. Се работи за врвен уметник кој работи во светски рамки и кој еднакво добро ги изведува сите музички стилови. Тој ѝ е познат на њујоршката публика и веруваме дека заедно со него ќе успееме да се претставиме не само пред љубителите на класичната музика, туку и пред музички образована публика, која на нашиот концерт ќе може и критички да се осврне. Гостувањето во Њујорк е комплетно поддржано од Министерството за култура на Република Македонија и ова е единствен и убав начин за промоција на врвната македонска музичка култура надвор од границите на нашата држава. ■

ПРЕД НАС Е ИНТЕРЕСНА МОДНА ЕСЕН

Доаѓа есен, а тоа значи дека повторно сме во долги ракави, плетени блузи и капути, а лелеавите фустани ги пакуваме на дното на плакарот, до идното лето.

Кога станува збор за трендовите за следната сезона, како и секоја година, се носи сè и сешто. Сепак, постојат неколку трендови кои ќе бидат поатрактивни за разлика од другите.

СЕДУМДЕСЕТТИ ГОДИНИ — ХИПИ МОДА, РЕСИ, РОМАНТИКА

Седумдесеттите се во тренд веќе подолго време, а тоа продолжува и во следната сезона. Ретро мода, бохо стил и реси ќе владеат по улиците и оваа есен. Овој тренд го прифатија и многу модни дизајнери како Роберто Кавали, Мајкл Крос, Каролана Херера и многу други.

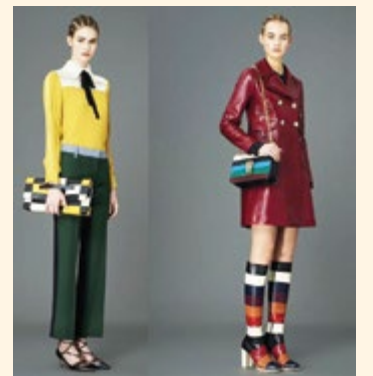
МАШКИ КРОЕВИ И ПРЕГОЛЕМИ ПАРЧИЊА ОБЛЕКА

Многумина дизајнери на модните недели покажаа тренд кој полека, но сигурно се враќа повторно во мода. Станува збор за парчиња облека кои се инспирирани од машката мода. Значи, се носат преголеми јакни, капути, палта, фустани и големи наметки. Живанши, Александер Ванг, Гучи, Беленсијага... се само дел од дизајнерите чии модели на модните писти прошеќаа во преголеми капути и машки кроеви.

СИЛНИ БОИ

Еден од трендовите за оваа есен се и силните бои. Некои дизајнери ги комбинираа со парчиња облека во мрачни тонови, а други се одлучија за целокупна комбинација со шарени и со впечатливи бои.

ШИРОКИ ПАНТАЛОНИ

Широки панталони со необичен крој кои ги имаше во колекцијата за пролет – лето, го продолжуваат трендот и во следната сезона. Овие широки панталони се познати и како панталони три-четврт или панталони високи до над глужд. Иако на прв поглед не изгледаат многу привлечно, многу се удобни и добро ги кријат сите недостатоци и несовершености.

КРЗНО

Еден од трендовите кои најчесто ги имаше на модната недела во Њујорк е крзното. Голем број дизајнери одбраа вештачко крзно во своите креации. Мара Хофман, Мајкл Крос и Емилио Ручи се само некои од дизајнерите кои го претставија крзното како водечки тренд за оваа сезона. ■

МИША БАРТОН

Целосно име:
Миша Ен Бартон

Родена:
4 јануари 1986 (29 г.)
Хамерсмит, Лондон,
Велика Британија

Професија:
актерка, манекенка,
модна дизајнерка

Активна од:
1995 година

Миша Бартон е англиско-ирска актерка, манекенка и модна дизајнерка со британско, ирско и американско државјанство. Таа ја започна својата актерска кариера со улога во театарската претстава на Тони Кушнер „Словени!“, како и со водечка улога во претставата на Џејмс Лапине „Дванаесет соништата“, во Центарот Линколн во Њујорк. Миша го

имаше своето деби на малите екрани како гостин во американската серија „Сите мои деца“ (1996). Подоцна го позајми гласот за лик од цртаниот филм „Каблам“ на Никелоден! (1996-1997). Нејзината прва голема филмска улога ја играше во „Косачот на трева“ (1997) заедно со Сем Рокве. Подоцна се по-

јавува во романтичната комедија „Нотинг Хил“ (1999), трилерот „Шесто сетило“ (1999), драмата „Изгубени и избежумени“ (2001). Таа е најдобро позната по улогата како Мариса Купер во популарната серија на Фокс „Округот Оринџ“ (2003-2002), за која има добиено две награди „Избор на тинејџерите“. ■

Цитати:

- „Сакам момци кои се самоуверени, но не и вообразени, момци кои се задоволни од себеси и кои знаат што сакаат.“
- „Убавите луѓе не се прифатени како другите луѓе. Како на пример, кога ќе речат: „Таа е убава и витка, но мора да има многу проблеми.“
- „Прифаќам само интелигентни улоги. Не сакам да ме препознаваат по улоги во глупави филмови.“

Преод | Ана Цветаноска

FUTURE NOW

Спектакуларен ДИГИТАЛЕН БИЛБОРД

ПРВ ИНТЕРАКТИВЕН OUTDOOR МЕДИУМ ВО МАКЕДОНИЈА

на Плоштад Македонија, Скопје

MEDIA CITY
ADVERTISING

00389 2 3100010
office@mediacity.mk
www.mediacity.mk

TINEX
СЕКОЈ ДЕН
СО
ВАС

**ШТЕДИ
СЕКОЈ ВИКЕНД**

Акцијата трае од 25.09 до 27.09.2015

КОРНИШОНИ 1кг. ✓ -42% 20,- СТАРА ЦЕНА 35,-	ЧАЈНА 295гр. NEOPLANTA ✓ -22% 125,- СТАРА ЦЕНА 159,-	СИРЕЊЕ 250гр.+500гр. SÜTAŞ ✓ -15% 179,- СТАРА ЦЕНА 211,-	ПИРЕ доматно 1л. + КЕЧАП благ 500гр. TOMATELLO ✓ -20% 90,- СТАРА ЦЕНА 113,-	СУПА кокошкина 40гр. MAGGI ✓ -25% 15,- СТАРА ЦЕНА 20,-
ПИПЕРКИ црвени за ајвар 1кг. ✓ -23% 29,- СТАРА ЦЕНА 38,-	ЧОКОЛАДО 3x45гр. KIT KAT 2+1 48,- СТАРА ЦЕНА 72,-	СОК 2x1.5л.+1л. NECTAR ✓ -27% 138,- СТАРА ЦЕНА 189,-	ГЕЛ за туширање 750мл. FA ✓ -30% 137,- СТАРА ЦЕНА 197,-	СРЕДСТВО за садови 3x500мл. FEYA 2+1 17,- СТАРА ЦЕНА 117,-

**ВКУПНА
ЗАШТЕДА
ЗА ОВОЈ ВИКЕНД**
282,-

ОД МАЛИОТ ПРОСТОР
НАПРАВЕТЕ ГОЛЕМ

ОДВОЕТЕ ЗОНИ ВО МАЛИОТ СТАН

Во голем дом, собите имаат различни намени и се усогласени со вашиот животен стил. Меѓутоа во дом во кој нема многу простор, овие области мора да бидат паметно организирани. Обидете се да направите зони што ќе ги исполнат различните потреби. Мансардите се најдобриот пример за разбивање на просторот во ентериерот во зони што служат како целина, додека истовремено се одвоени едни од други.

КОРИСТЕТЕ МЕБЕЛ ШТО СЕ СКЛОПУВА

Инвестирањето во мебел што се трансформира во согласност со вашите потреби е одличен начин да заштедите простор и да добиете илузија на луксуз. Столови на расклопување што можат да се спуштаат и подигнуваат по потреба, се еден од честите корисни примери. Исто така, тука влегуваат и креветите што излегуваат од ѕидот. Во сегашно време ваквиот мебел е достапен насекаде, така што изборот останува на вас.

ПАМЕТНО ОСМИСЛЕТЕ ГО
ПРОСТОРОТ ЗА СКЛАДИРАЊЕ

Вертикалното складирање е најважно кога е во прашање штедењето простор. Обидете се да го искористите просторот околу прозорците и вратите за полици и за ормани. Овие зони имаат тенденција да стојат празни, но може да изгледаат фантастично со полици околу нив. Исто така, просторот околу креветот може добро да се искористи. ■

КАКО ДА ИЗЛЕЗЕТЕ
НА КРАЈ СО
АГРЕСИВНОСТАНА ВАШЕТО КУЧЕ
ДОДЕКА ШЕТАТЕ?

Сопствениците на кучиња што реагираат агресивно на други кучиња, луѓе или животни додека се шетаат врзани со ремче знаат колку таквите ситуации се стресни и непријатни

Некои кучиња со време почнуваат да демонстрираат агресивно однесување, особено кога се врзани со ремен во текот на прошетката. Иако најчесто се работи за несоодветна социјализација и несигурност, прочитајте ги советите на експертите како да го решите тој проблем...

Кучињата што нагло влегуваат и се залетуваат во личниот простор на друго куче без претходен ритуал на поздравување, обично предизвикуваат

напнатост кај кучето на кое му приоѓаат, а понекогаш може да дојде и до судир.

Вашата реакција и казнување на кучето е дополнително негативно искуство, кое не му помага, туку ги зголемува стресот, стравот и напнатоста. Бидете смирени. Ако вашето куче веќе некое време покажува такво однесување, најдобро е да побарате помош од стручњак за однесување.

Изберете помирни места за шетање и избегнувајте ситуации во кои кучето би можело да реагира агресивно. Немојте да го казнувате. Казната може да го запре непосакуваното однесување, но нема да ја промени неговата емотивна состојба, што значи дека однесувањето може да се повтори и да ескалира.

Променете ја опремата за шетање. Кај ваквите кучиња се препорачува појас, во никој случај опрема што нанесува болка и непријатност.

Исто така, треба внимателно да набљудувате што се случува во околината, за навреме да забележите и да избегнете средба со други кучиња. Предупредете ги другите сопственици навреме да не приоѓаат. Учете го кучето на одреден сигнал да го сврти вниманието кон вас. Или, пак, во случај на агресивно однесување, научете го вашето куче да носи заштитна кошница и користете ја за секоја прошетка.

Не дозволувајте кучињата да си играат ако се врзани. Така може да се заплеткаат и да реагираат агресивно бидејќи нема да можат да се одвојат едно од друго.

Учете го кучето од мало пристојно да оди покрај вас заврзано на ремче, најмногу еден или еден и пол метар пред или зад вас. Кучето мора да научи да се одзива на повик, за да го повикате во случај да е пуштено и да тргне кон друго куче. Ако не реагира на првиот повик, тргнете веднаш по него, немојте само да стоите и да го повикувате. Несакани реакции можат да се случат во секунда.

Исто така, секој сопственик на куче треба да научи да ги разбира и толкува телесните сигнали на своето куче, како и на другите. Ако кучето е напнато, немојте да му се приближувате и оддалечете го од ситуација во која не се чувствува сигурно. ■

ПОЛЗАВЕЦ

Ползавецот уште се нарекува и ѓаволски бршлен, се смета дека носи среќа, но денеска е најпознат по способноста да го прочистува воздухот.

Епипремнум аууреум е едно од цвеќињата кои станаа популарни по тоа што се лесни за огледување и не бараат некои посебни услови. Меѓутоа, во последно време сè повеќе доаѓаат до израз неговите својства – пријатно влијаат врз здравјето на луѓето и помагаат во детоксикација на зградите. Ползавецот може да го отстрани и формалдехидот од воздухот, а и многу други штетни хемикалии.

Овој ползавец лесно се одгледува и нему му одговара директно или малку засенето директно светло. Но на силна светлина, може да се му се исушат листовите. Од количината на светлината зависи и количината на темни и на светли нијанси на листовите. Ползавецот треба да се полева редовно, но не треба да се претерува. Ако забележите кафеави дамки на листот, треба почесто да го полевате со вода. Полевање со вода е еден од најчестите проблеми кај чувствителните собни цвеќиња. Обично се претерува со количината вода, но се случува и на површината на земјата да фати корка, па не е можно рамномерно полевање. Листовите обично жолтеат ако цвеќето се залева од горе и кога површинскиот слој на земјата не е прекопан, па се создава кора која оневозможува рамномерно полевање. Затоа е потребно помалку да се залева и тоа најдобро во тацна, а вишокот вода да се исфрли по еден час. ■

РОБОТ-ДОМАЌИНКА

Одмор за домаќинките. На свет дојде **P7**, роботот што работи домаќински работи, а може и да ве следи. Оваа домаќинка, која слуша и извршува наредби, чини од 22.000 до 30.000 евра.

Производ е на јапонската фирма **ТХК**, чијшто тим се претстави пред македонските компании во потрага по нови партнери. Хуманоиден робот може да се користи дома и во процесот на производството на автоматизирани машини. Тој го следи движењето и командите на човекот што го управува и може да биде замена за домашна помошничка. На пример, може да ви стави чај, да донесе храна од фрижидер, да ве следи в соба додека се движите. - Во текот на натамошниот развој се очекува и да зборува. Во роботот има вградена технологија на линеарно движење. Целта на овој хуманоиден робот е да се поддржи човечкиот живот во иднина.

Компанијата **ТХК** се занимава со производство на висока технологија, нејзините делови се користат во повеќе индустрии. Компанијата **ТХК** ги претстави и своите индустриски роботи, како и линеарни системи за движење на машините и на сеизмичките уреди способни за ултрапрецизни операции, кои планира да ги продава на македонскиот пазар и пошироко во регионот.

Компанијата веќе е етаблирана на европскиот пазар со свои претставништва во Франција, Ирска и во Германија.

„РОЛС-РОЈС“ ГО ПРЕТСТАВИ НОВИОТ АВТОМОБИЛ „ДОН“

Пред само неколку недели британската компанија за производство на луксузни автомобили „Ролс-Ројс“, со објавувањето на својот нов модел, луксузниот кабриолет „дон“, ја најави светската премиера на престижниот Саем за автомобили во Франкфурт, кој се одржа минатата недела

КАБРИОЛЕТ ОД 350 ИЛЈАДИ ЕВРА

Подготви | Бојан Момировски

Со дури 80 проценти нови детали на каросерија, како долгата предна хауба, кратката предна суспензија, високите линии на рамењата, „Ролс-Ројс“ инсистира на тоа дека

„дон“ е единствениот и најдобриот вистински кабриолет со четири седишта произведен кога било во светот. Тоа е модел кој речиси подеднакво го има распоредено просторот за предните и за задните патници.

Новиот кабриолет има електричен кров кој во целосна тишина се отвора и се затвора за 20 секунди при брзина од 50 километри на час. Предниот дел од автомобилот го краси огромна маска за ладилникот, а долниот дел од браникот е продолжен за цели 53 милиметри во однос на неговиот претходник, моделот „рајт“. Задниот дел го краси елеганцијата на моделите купе, додека кровот е опишан како „модерно ремек-дело“. Материјалите од дрво и металните панели за внатрешноста, можат да се изберат во зависност од желбата на купувачот.

Внатрешноста е карактеристична по тоа што ја красат детали од дрво, кожа и хромирани детали. Седиштата се исклучително удобни, што и се очекуваше, а можат да се наместат во повеќе позиции кои се претходно меморирани со обично притискање на едно копче.

Кабриолетот е опремен со четиризонски климатизатори за сите четири патници посебно, и со врвен аудиосистем со 16 звучници.

„Дон“ е придвижувач од добро познатиот мотор на „Ролс-Ројс“ со 12 цилиндри и зафатнина од 6,6

литри. Во него е вградена двојна турбина, а заедно развиваат 563 коњски сили и најголем вртен момент од 780 њутн-метри. Британската компанија не сакаше да експериментира ниту со менувачот, па го вгради беспрекорниот 3Ф осумстепен автоматски менувач. Новиот кабриолет ретко кој би го возел до крајни граници, но добро е да се знае дека од 0 до 100 километри на час развива за 4,9 секунди. Максималната брзина е електронски ограничена на 250 километри на час, а не е никаков проблем да се постигне за помалку од 30 секунди поради големата еластичност на моторот.

Вкупната тежина на „дон“ изнесува 2560 килограми и е за дури 200 килограми повеќе од „рајт“ поради сложената изведба на кровната конструкција, и неопходните засилувања на целата каросерија. Цената се движи од околу 350 илјади евра, а „Ролс-Ројс“ првите испораки ги планира за втората половина на 2016 година. ■

60 минути
кон целиот свет
неограничени
разговори дома
+5GB интернет

699
ДЕН/МЕСЕЧНО

ONE International - нов постпејд

Одберете го новиот постпејд пакет ONE International и ќе добиете:

- 60 бесплатни минути за повици кон целиот свет, секој месец
- неограничени разговори кон сите мрежи во Македонија
- 5 GB интернет, секој месец

со месечна претплата од само 699 денари.

Тарифниот модел ONE International е достапен за сите приватни и бизнис корисници.

Понудата е промотивна и важи ограничен период, со договор на 24 месеци.

Повеќе информации во Центарот за Грџа за корисници на (02) 181.

РАКОМЕТ | ИНТЕРВЈУ | ХОРХЕ МАКЕДА

ИМПЕРАТОР ОД ТОЛЕДО ВО ШАМПИОНСКИОТ МОЗАИК НА ВАРДАР

Шпанскиот репрезентативец веднаш на почетокот од натпреварите во Лига на шампионите покажа дека ќе биде големо засилување за македонскиот ракометен првак и со шест гола против Монпелје го зачини своето победничко деби во елитното натпреварување. Од него се очекува да му донесе на Вардар пробивност, голови и цврста одбрана во обидот „црвено-црните“ да го остварат сонот и да се најдат на фајналфор турнирот во Келн идната година

Разговараше | Зоран Пойовски
Фошо | Ѓорѓи Личовски

Хорхе Македа е новиот миленик на вардаровите навивачи, а 27-годишниот император од Толедо веднаш на почетокот од Лигата на шампионите покажа дека ќе биде големо засилување за македонскиот првак. Во битката со големците на европскиот ракомет, потребни се играчи со шампионски калибар и карактер, а Македа ги има тие атрибути. Во 2013 година со Шпанија го освои златниот медал на Светското првенство, лани го освои и бронзениот медал на ЕП, и сега посакува афирмација и на клупски план и сличен успех и со Вардар во ЛШ. Во дебито во ова натпреварување во „црвено-црниот“ дрес, Македа одигра одлично и со шест гола беше најефикасен, заедно со Дибиров, во победата против Монпелје од 30-25. Хорхе има 27 години, игра на позицијата десен бек и потекнува од Толедо, регион кој во минатото го имал епитетот „царска област“. Во Вардар тој е петтиот Шпанец, по тренерот Раул Гонзалес, неговиот помошник Давид Камара и ракометните ѕвезди Алекс Дујшебаев и Арпад Штербик.

■ Имавте супер деби во Лигата на шампионите со шест гола против Монпелје. Вашите први импресии за тоа колку е моќен Вардар и дали може да го оствари сонот и да игра на фајналфор турнирот?

МАКЕДА: Вардар од второто полувреме во Монпелје има право да се надева на напад на завршниот турнир. Сепак, рано е за прогнози, бидејќи се одигра само едно коло во новата сезона од Лигата на шампионите. Погледнете какви изненадувања имаше. Актуелниот европски првак Барселона загуби од Рајн Некар, Загреб го декласира Кил, Фленсбург убедливо го надигра скапиот тим на Пари Сен Жермен, а Веспрем не успеа да ја победи Висла. Вардар мора да игра во континуитет добро, како што тоа го сторивме во продолжението од мечот во Франција. Имавме две лица, лошо во првото полувреме и одлично во вториот дел. Секако дека посакуваме да не се повторуваат често почетните триесет минути, а сè почесто да играме како во вторите триесет од Монпелје. Јас сум задоволен со моето деби во Лигата на шампионите, но не ми е важно колку голови сум постигнал. Најважно е да сум во функција на тимот и моите погодоци и

асистенции да му носат победи на Вардар. Затоа што Лигата на шампионите е врвно натпреварување и тука нема непобедливи екипи. Тоа е кремот на европскиот ракомет и сигурно ќе биде неизвесно и многу интересно до самиот крај.

■ **Веруваше ли дека некогаш ќе играш во малата Македонија, во Вардар, тим што е релативно непознат во Шпанија?**

МАКЕДА: Искрено, не. Кога почнав со ракомет не верував дека некогаш воопшто ќе ја напуштам Шпанија, но и тоа се случи. Најпрво заминав во Франција во Нант, а потоа дојдов во Вардар. Ни на сон не помислив дека некогаш ќе играм за клуб од Македонија, иако тоа е ракометна земја. Но, сега сум среќен што го одбрав овој клуб. Вардар е одлично организиран, тоа се чувствува на секој чекор. Клубот има екстра-квалитетни ракометари и јас сум задоволен. Ова е нов предизвик за мене, а почетокот и добрата игра против Монпелје ветуваат многу радост и за мене и за Вардар и за навивачите на клубот. Кога допатувал во Скопје беше ноќ, и некако ме фати носталгија, но следниот ден веќе сè беше поинаку. Прошетав низ градот и ми се допадна тоа што го видов. Периодот на приспособување мора да се помине, а јас засега немам никакви проблеми. Луѓето овде се слични во многу работи на моите сонародници од Шпанија. Ние сме малку потемпераментни, но ми се допаѓа што Македонците се гостопримливи луѓе, и пред сè што го сакаат ракометот. Играв за Шпанија против Македонија во Скопје и знам со колку љубов се следи ракометот кај вас.

■ **Влијаеја ли твоите сонародници Раул Гонзалес, Алекс Дујшебаев и Арпад Штербик да дојдеш во Вардар?**

МАКЕДА: Раул ја почна работата, Алекс и Арпад ја зачинија и така пристигнав во Вардар. Раул ми рече дека му требам во тимот и дека воопшто нема да погрешам ако дојдам во редовите на македонскиот првак. На негова иницијатива пристигнав во Скопје и следев еден тренинг на Вардар. Тука беа Алекс и Арпад, луѓе кои ги познавам од

шпанската репрезентација. И тие беа едногласни во советите да ја прифатам понудата на Вардар и јас веќе немав избор. Кога тројца пријатели ти велат да се приклучиш, изборот е полесен. Јас и претходно слушав дека Вардар е одлично организиран клуб, а сега и самиот се уверив во тоа. Секако дека и ме не ми е полесно, бидејќи во Вардар има мини шпанска колонија. Со Дујшебаев настапуваме заедно во репрезентацијата и одлично се познаваме, Штербик е легенда на шпанскиот и на светскиот ракомет, а Раул Гонзалес е врвен стратег и поранешен репрезентативец на мојата земја. Вардар има уште многу добри ракометари кои ги познавам од големите натпреварувања, а посебно ме радува што и амбициите се насочени кон високи цели.

■ **По победата против Монпелје навивачите на Вардар се воодушевени, особено од играта на Македа. Велат дека не можеше да се ангажира подобро засилување. Годат ли комплиментите?**

МАКЕДА: Секако дека годат комплиментите и првичниот впечаток е важен, но да почекаме да мине одредена фаза на запознавање. Се надевам дека ќе продолжам во добар ритам и дека навивачите на Вардар често ќе се радуваат на победи. Јас сум тука за да бидам во функција на тимот и само тоа е важно. Се надевам дека сите заедно ќе имаме причини за многу радост во иднина.

■ **Во недела за првпат ќе играш официјален меч за Вардар во Лигата на шампионите на домашен терен. Подготвен ли си за познатиот скопски пекол?**

МАКЕДА: Искрено, јас сакам да играм во пеколен амбиент. И знам како е да се игра ракомет во Македонија, бидејќи настапував со Шпанија против вашата репрезентација, токму во Скопје. Навивањето беше бучно, луѓето постојано беа на нозе и тоа е предизвик и за противничките играчи. Тогаш бев на спротивната страна и ми се допадна амбиентот. Сега ќе бидеме на иста бранова должина и се надевам дека ќе има прекрасна атмосфера против Пик Сегед. Јас сум запознаен со скопскиот пекол на трибини-

те, бидејќи имам гледано неколку натпревари на Вардар во минатите циклуси на Лигата на шампионите. Знаам дека и сега ќе биде така, а токму и тој декор од трибините беше еден мал, но значаен сегмент во мојата одлука да ја прифатам понудата на Вардар. Се радувам што во недела ќе дебитирам и пред домашната публика, се надевам тоа ќе биде со победа.

■ **Кој е топ-фаворит според ваш вкус во Лигата на шампионите и кои се најсериозните кандидати за пласман на Ф4 турнирот?**

МАКЕДА: До почетокот на Лигата на шампионите за мене прв фаво-

рит беше Веспрем. Имаат страшна екипа, но сега со смената на тренерот Карлос Ортега може да се сменат многу работи. Веројатно ќе има нов концепт на игра со новиот тренер, нов систем, па сега веќе не сум толку сигурен дека унгарскиот тим е главен пик за титулата во Лигата на шампионите. Јас верувам дека Вардар е во кругот на сериозни кандидати за настап на фајналфор турнирот. И би рекол дека четворката по мој вкус е Вардар, Вепрем, Кјелце и Барселона. Но, во ова издание има многу квалитетни екипи и битката за пласман на завршниот турнир ќе биде исцрпувачка.

■ **Шпанија е една од водечките спортски сили на планетата. Фудбал, кошарка, ракомет, тенис... Кој е рецептот за успехите на „црвената фурија“?**

МАКЕДА: Шпанија има одлична стратегија во водечките спортови. Многу се вложува во младите категории и тоа носи успех. Здравата конкуренција е клуч за неверојатните резултати во колективните спортови. Имаме клубови кои се гиганти на светската сцена и во фудбалот и во кошарката и во ракометот, а одлично е што нивниот рејтинг постојано расте. Светот одамна знае за Реал Мадрид и за Барселона во фудбал, но тие

два клуба на неверојатен начин продолжуваат да доминираат на светската сцена. Постојано стануваат сè поголеми и побогати и секако, поуспешни. Тие ги повлекоа и останатите клубови во Шпанија да бидат подобри и поконкуренти. Така е и во кошарката, секако и во индивидуалните спортови, особено во тенисот. Земја што ги има ѕвездите од калибарот на Иниеста, Чави, Гасол, Надал и плејада други водечки спортисти на планетата нема за што да се грижи. И клучно е што Шпанија има многу успеси на меѓународната сцена и во младинските категории. ■

ВРЕМЕПЛОВ

25 септември 1940 год.

Во Норвешка на власт дошла квислиншката влада (наредена според норвешкиот политичар и мајор Видкун Квислинг, кој учествувал во германската агресија врз Норвешка во 1940 година, по што се прогласил за шеф на новосоздадената марионетска влада, а во 1945 година е осуден на смрт поради велепредавство), синоним на соработниците на фашистичкиот окупатор низ цела Европа.

25 септември 1946 год.

Во Скопје е основано Работничко културно-уметничкото друштво „Кочо Рацин“. Друштвото го формирал Месниот синдикален совет на Скопје, со цел да ги обедини работниците и службениците заради развивање на културно-просветната дејност.

26 септември 1371 год.

Се одиграла Битката на Марица во која загинале Волкашин и Угљеша Мрњавчевци, а синот на Волкашин, Крале Марко станал крал на Прилепското Кралство и турски вазал.

29 септември 1941 год.

Почнало Драмското востание на македонските и на грчките востаници против бугарскиот окупатор. Во Драма, Пресечен, Крпково и Кобалиште, кои биле нападнати од востаниците, биле воспоставена народната власт. По жестоките борби, бугарската војска и полиција го задушиле востанието и притоа извршиле масакрирање на околу 3.000 луѓе и биле преземени различни репресивни мерки низ целата територија во источната област на Егејска Македонија.

1 октомври 1943 год.

Околу 4.000 балисти, заедно со германски офицери и војници, на планината Буковиќ, Кичевско, извршија напад врз слободната територија на Западна Македонија.

АВТОР: НИКОЛА ПЕТ- КОВСКИ	АНГЛИСКИ ФУДБАЛ- СКИ КЛУБ	КОЦКАР (ЛАТ.)	ПЕПЕЛАВ ПО БОЈА	ГОРЕЊЕ, ПЛАМЕН, ОГАН	ЗИДАРСКИ ПРИБОР	КОМПЛУ- ТЕРСКА МРЕЖА	ПОВЕЛЕТЕ (ГРЧ.)	НЕНАДЕЛ- НО ГУБЕЊЕ ПОРАДИ ЗАСТОЈ НА СРЦЕТО	ТЕМПЕ- РАТУРА
ГОЛЕМА БРОЈНОСТ И ПРИ- СУТНОСТ НА ЛУТЕ									
ИТАЛИ- ЈАНСКИ ПИСАТЕЛ ДАНТЕ									"AGAINST ALL RISKS"
ЛАГА									
ЧАРЛС АДАМС			ГРАД ВО ХРВАТСКА						
БУКВА ОД ПИСМОТО НА МАКЕ- ДОНСКИОТ УЖЕН СОСЕД			ПРЕКИН НА ВРЕ- МЕНОСТ	ГРАД ВО ЦРНА ГОРА					
ПРОСТО- РИЈА ОД СТАИ- ОДАЈА				ЗЕМО- ДЕЛСКА АЛАТКА					
ПЛАКА- ЊЕ, АРЧ				"РЕПУБ- ЛИКА"	ДРЖАВА ВО АЗИЈА				ПРЕТЕРАНА СТРОГОСТ ВО ПОГ- ЛЕД НА МОРАЛОТ
ЕЛЕКТРОН		ПРИПАДНИК НА ЕДНА НАРОДНОСТ			АМПЕР				
ВИД КУЧЕ СО ХУСО И ТВРДО ВЛАКНО		СРПСКО МАШИ ИМЕ			АРТИСТ- КАТА ПО- ПОВСКА			УРАНИУМ	
"ЛАВНА ЗДРАВ- СТВЕНА УСТАНОВА"				ВИД ПТИ- ЦА (МК.)					
МЕЧКА (ЛАТ.)				МУСЛИМ, ЖЕНСКО ИМЕ	ХЕМИСКИ ЕЛЕМЕНТ				
ОДРЕЧЕН ЗБОР			ГРАД НА ФИЛИ- ПИНТЕ		СПИС, ДО- КУМЕНТ				
СТАРИНА			СЕДИМЕНТ					УМБЕРТО НОБИЛЕ	
ЛУГ		ЖЕНСКИ ПЕЈАЧКИ ГЛАС				БУКВА ОД ГЛАГО- ЛИЦАТА		АВТОБУС (АРХ.)	
ЧОВЕЧКИ ОРГАНИ- ЗАМ (МК.)		ПОКАЗНО ЗБОРЧЕ				СОНИШТА			
КАМЕРУН- СКИ ФУД- БАЛЕР САМУЕЛ				КОМУШАР (ТУР.)		"УЛИЦА"			
ПОЛИТИКА И ПРИВР- ЗАНОСТ КОИ ШАРА ДЕ ГОЛ				ЛИГА, СОЈУЗ		КИСЛОРОД			

РЕШЕНИЕ: МАСОВНОСТ, АЛИМЕНТИ, ЧА, НОВСКА, ЕТА, КОТОР, СОВА, РЕП, ТРОШОК, АЛ, Е, РОМ, А, У, РИТА, ЛЕР, ЛУ, НОВИ, УРСА, АЗОР, НЕ, МАНИЛА, АНТИКА, УН, А, АЛТ, РИЦ, ТЕЛА, СЕИЗ, ЕТО, УНИЛА, ДЕГОЛИЗАМ

ТВТЕКА

ХОТЕЛ МАСЕДОНИЈА

Здраво телефанатици. Лично го обожавам времето бидејќи имам изговор да не вежбаам и да не одам пеш. Студено е, врне, од ова облачно боли глава. Уште девојка ми да не ги користеше истите изговори за да не бричи нозе, би ми било супер.

Доброто со ова време е што и преку ден е совршено за гледање филмови. Американците тоа си го викаат „нетфликс“ и кулирање. Јас торент и преживање.

Во дефицит на комедии, на репертоарот неделава се хорори. Кога ги гледате денски и со друштво, лесно стануваат пародии. Кога веќе морате сами, гледајте ја прво пародијата на тој хорор (ако е добар, сигурно има и пародија), па потоа пуштете го оригиналот.

И вака и така, никогаш не ме плашеле хорорите. Сметам дека никој во Македонија и не би требало да го плашат. Дух, вампир, мрачна сила, сите сакаат да ти ја земат душата. Која душа бе брат?

Хоророт, кој мене ми прави кошмари, се ова фраерите по улици. Некој што затоа што си му свирнал на семафор, ти излегува со пушка. Некој што за да стигне пет минути побрзо, кај Демир Капија коси цело семејство. Некој што мисли дека за него е ОК да вози 220 во Центар.

Е од такви не се спие. Такви и од тие со големите мотори, а малите куќиња на Партизанска.

Малиот брат

facebook

"Еднаш се живее" - единица мерка за праење глупости.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

Не се смејте на изборот на вашата партнерка бидејќи и вие сте еден од нејзините избори.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

Единствено 'здрово' во мојата исхрана е она 'здрово' што и го кажувам на таа тетката од бурекилница.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

Легендата вика дека лифтот стигна побрзо кога копчето ќе го стиснеш 7 пъти у секунда.

Не чекајте некој да ве усреќи. Сами купете си алкохол.

Ми се допаѓа • Коментирај • Сподели •

На 9 луѓе им се допаѓа ова.

Напиши коментар ...

Знаеш што одговара влав кога ќе го прашаат колку години има?

– Немам, немам...

...

Трпе запира такси и го прашува:

– Извинете, колку ќе чини да ме однесете до центарот?

– 100 денари.

– А ако се качи и жена ми?

– 100 денари.

– Виде ли ма, ништо не вредиш!!!

...

– Цицките ти се големи.

– Знам нови ми се.

...

– Ако телото ти траже секс и алкохол, дај му!

– А ако не ти траже?

– Абе па му дај, може е срамежливо....

ФЛАМБИРАНИ ПАЛАЧИНКИ

СОСТОЈКИ:

За палачинки ќе ви треба:

- 120 грама брашно
- малку сол
- 1 јајце
- 280 мл млеко
- 1 лажица масло

Дополнително ќе ви треба:

- Крем „нутела“

За фламбирање ќе ви треба:

- шеќер
- 40 грама путер
- 1 портокал
- коњак (или ликер „гран марни“)

ПОДГОТОВКА:

Сите состојки за палачинки измешајте ги за да добиете хомогена смеса. Направете неколку палачинки, премачкајте ги со тенок слој крем, завиткајте ги како триаголници и тргнете ги настрана.

Во тавата ставете шеќер колку да го покриете дното. Почекајте го да се стопи и додајте го путерот. Потоа додајте сок од портокал и оставете го да зоврие. Срцевината на портокалот исечкајте ја на резанки и додајте ја во сосот.

На крај додајте го ликерот или коњакот и оставете ги палачинките да се фламбираат.

Палачинките подготвени само со сосот од портокал и од путер се многу вкусни, а делот со коњакот и фламбирањето е по желба. Сепак, доколку сакате да пробате фламбирани палачинки, ќе мора да го направите и овој чекор.

БлокМАКС

Безбеден и ефикасен при различни типови болка!

- ✓ главоболка
- ✓ болка во грбот
- ✓ мускулни болки
- ✓ ревматски болки
- ✓ забоболка

BlokMAX
200 mg филм-обложени таблети

BlokMAX forte
400 mg филм-обложени таблети

Пред употреба внимателно да се прочита упатството! За индикациите, ризикот од употребата и несаканите дејства на лекот консултирајте се со Вашиот лекар или фармацевт.

RULES ARE TO
BE BROKEN, THE HEART
IS TO OPEN!
FOR THOSE
WHO SEEK
FREEDOM

НОВО!

ДАБ ЛИМЕНКА ОД 0.5Л

WWW.ZLATENDAB.COM.MK